

GEDEELDE ZORG

actieplan

*forum welzijn
gezelschapsdieren*

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN
FORUM WELZIJN GEZELSCHAPSDIEREN

HET FORUM WELZIJN GEZELSCHAPSDIEREN IS INGESTELD DOOR DE RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN OP VERZOEK VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VOEDSELVEILIGHEID. HET FORUM GEEFT AAN MET WELKE MAATREGELEN BETROKKEN PARTIJEN EN OVERHEID WELZIJSPROBLEMEN VAN GEZELSCHAPSDIEREN KUNNEN VERBETEREN EN WAARBORGEN.

GEDEEELDE ZORG

actieplan

MAART 2006
ADVIES RDA 2006/01

Prof. dr. C.J.G. Wensing voorzitter
A. Achterkamp (Platform Verantwoord Huisdierenbezit)
Ir. A. van Hoorn (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)
J.Th. de Jongh (Dibevo)
Drs. T. de Ruijter (Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde)
Prof. dr. F.J. van Sluijs (Universiteit Utrecht, Faculteit der Diergeneeskunde)
Drs. H.M. van Veen (Dierenbescherming)

Drs. W.A. de Leeuw Secretaris

Het Forum Welzijn Gezelschapsdieren is ingesteld door de Raad voor Dierenaangelegenheden

Samenstelling van het Forum

bezoekadres: Laan van Nieuw Oost Indië 131-133
2593 BM Den Haag

postadres: Postbus 90428
2509 LK Den Haag

telefoon 070 3785266

fax 070 3786336

email info@rda.nl

www.raadvoordierenaangelegenheden.nl

Inhoud

Samenvatting	8
1. Inleiding	11
1.1 De vraag	
1.2 Voortraject	
1.3 Werkwijze	
1.4 Leeswijzer	
2. Het gezelschapsdier in Nederland	14
2.1 De plaats van het gezelschapsdier in maatschappij en wetgeving	
2.2 Regelgeving en dierenwelzijn	
2.3 De gezelschapsdierensector	

3. Handel en fokkerij in de gezelschapsdierensector	19
3.1 Handel en fokkerij: honden en katten	
3.2 Fokkerij: overige diersoorten	
3.3 Import en groothandel: overige diersoorten	
3.4 Detailhandel: overige diersoorten	
3.5 Incidentele verkoop (markten, beurzen, veilingen)	
3.6 Handel via overige kanalen (internet, kranten, etc.)	
3.7 Dierenarts	
3.8 Afspraken en instrumenten	
4. Koper en eigenaar	29
4.1 Probleembeschrijving	
4.2 Waarvoor is de houder verantwoordelijk?	
4.3 Oplossingsrichting	
4.4 Afspraken en instrumenten	
5. Dieren ongeschikt om te houden	35
5.1 Probleembeschrijving	
5.2 Waarvoor is de houder verantwoordelijk?	
5.3 Oplossingsrichting	
5.4 Afspraken en instrumenten	
6. Instrumenten	39
6.1 Certificatie	
6.2 Identificatie en Registratie	
6.3 Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren	
6.4 Dierenbijsluiter	
6.5 Onderwijs	
6.6 Bemiddelingssite	
6.7 Laagdrempelig klachtensysteem	
6.8 Meldpunten voor honden en katten	
Overzicht van publicaties	52

Samenvatting

Hoe kan de verantwoordelijkheid voor de zorg van het gezelschapsdier daar komen waar die hoort en hoe kunnen de overheid en de gezelschapsdierensector daar in samenwerken? De minister van LNV stelde deze vraag aan het Forum Welzijn Gezelschapsdieren, waarin vertegenwoordigers zitten van organisaties uit de sector en van LNV, en vroeg het Forum om te komen met een actieplan. Goede zorg is volgens de minister niet af te dwingen met regels, maar moet uit de sector zelf komen.

Het Forum is na analyse van de problemen tot dit actieplan gekomen. Hierin staan afspraken die het welzijn van gezelschapsdieren kunnen verbeteren. Het Forum heeft geen wetenschappelijk onderzoek gedaan. De knelpunten en problemen die in dit actieplan zijn genoemd, zijn gebaseerd op de uitkomsten van een werkconferentie waaraan een groot aantal organisaties uit de sector deelnam. Daarnaast is geput uit de kennis en ervaring van de leden van het Forum en hun achterban, die dagelijks te maken hebben met de activiteiten binnen de sector. De vraag van de minister was om voor de benoemde knelpunten op korte termijn met een aanpak te komen.

Het aantal gezelschapsdieren in Nederland is de laatste jaren toegenomen. De maatschappij vindt het welzijn van deze dieren steeds belangrijker en mensen geven steeds meer geld uit aan de verzorging van het dier. Toch signaleert het Forum veel welzijnsproblemen. Dit kunnen gezondheids- of gedragsproblemen, stress of erfelijke gebreken zijn. Concrete oorzaken zijn onder meer tekortkomingen in de fokkerij, slechte verzorging en huisvesting en transport of

handel. Het gaat om dieren met een eigen waarde en eigen belangen, die zij zelf niet kunnen verdedigen. Vanwege economische belangen en onwetendheid bij houders van dieren, worden deze kwetsbare belangen niet altijd gerespecteerd. Daarom verdienen zij bijzondere bescherming.

Een voorwaarde voor succes is verdere samenwerking, professionalisering en transparantie van de sector. De Forumleden spreken zich in dit actieplan uit voor samenwerking aan activiteiten die het welzijn van het gezelschapsdier verbeteren. Het Forum wil daarbij ook andere, niet tot het Forum behorende, partijen betrekken. Heel nadrukkelijk ziet het Forum een rol voor de overheid als ondersteuner en als regelgever. De activiteiten die partijen ondernemen mogen niet beperkt blijven tot de aanpak van calamiteiten en moeten worden ondersteund door een adequate regelgeving en handhaving.

Net als de minister is het Forum van mening dat de primaire verantwoordelijkheid voor het welzijn van het dier ligt bij de houder van het dier. Dit kan een particulier zijn, maar ook bijvoorbeeld een handelaar, fokker, detaillist, asielhouder of pensionhouder.

In veel gevallen is het welzijn van gezelschapsdieren goed gewaarborgd. Daar waar dat niet zo is, wordt dit vooral veroorzaakt door een gebrek aan kennis bij en een verkeerde mentaliteit van houders. Bij degenen die bedrijfsmatig met dieren omgaan, leiden economische motieven soms tot aantasting van het welzijn van de dieren.

Om de genoemde knelpunten op te lossen, stelt het Forum onder meer de volgende maatregelen voor.

Certificatie

Het Forum vindt certificatie een noodzakelijk instrument om de kwaliteit van de bedrijfsmatig betrokkenen, de geleverde dieren en de geboden diensten te verhogen en daarmee het welzijn van de dieren te waarborgen. Het past ook bij de verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid en gezelschapsdierensector, die de overheid voor ogen heeft.

Partijen spreken af dat zij een certificatiesysteem zullen instellen voor de (detail)handel en fokkerij, waarin normen worden opgenomen voor:

- fokbeleid en (detail)handel,
- scholing en vakbekwaamheid,
- huisvesting en verzorging van de dieren,
- een klachtensysteem.

Certificatie wordt gefaseerd ingevoerd, te beginnen met de spelers die nu onder het Honden- en Kattenbesluit vallen.

Identificatie & Registratie van gezelschapsdieren

Het Forum, met uitzondering van LNV, is van mening dat er een verplichte Identificatie en Registratie (I&R) van honden en katten moet komen. Vooralsnog zou de verplichting alleen moeten gelden voor honden. I&R vormt een instrument om de dieren en hun houders zichtbaar te maken. Dat is van groot belang bij de bestrijding van zoönosen (ziekten die van het dier op de mens kunnen overgaan) en bij het aansturen van het fokbeleid. Doel is het verminderen van het aantal agressieve dieren, zwerfdieren en asioldieren, het

voorkomen van erfelijke gebreken en het reguleren van de handel en fokkerij. Het middel ondersteunt het toezicht.

Het ministerie van LNV ziet dat I&R een bruikbaar instrument kan zijn, maar er zijn op dit moment geen overheidsdoelstellingen die een wettelijke verplichting voor I&R als instrument rechtvaardigen. LNV vindt bovendien dat onvoldoende duidelijk is gemaakt hoe I&R daadwerkelijk zal bijdragen aan een efficiëntere bestrijding van zoönosen en een betere aansturing van het fokbeleid en vraagt zich af welke spelers deze taken op zich zullen nemen.

Voorlichting

- Aan de Burger

De Forumpartijen stellen het Landelijke InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG) in. Het centrum zorgt voor de informatieverstrekking en voorlichting aan de burger en zal hierbij gebruikmaken van verschillende communicatiemiddelen: een internetsite, televisieprogramma's, onderwijsprogramma's, publiekscampagnes en het onderhouden van perscontacten. Het centrum coördineert en ondersteunt landelijke activiteiten.

Het Forum vindt het noodzakelijk dat een fokker of handelaar aan kopers van gezelschapsdieren een dierenbijsluiter verstrekt. Hierin is informatie opgenomen over de verzorging, opvoeding, veiligheid en gezondheid van het gekochte dier. De Forumpartijen maken nadere afspraken over de wijze van verstrekken van bijsluiters, de vorm en de inhoud. De bijsluiters zijn digitaal beschikbaar via het LICG.

- Aan handelaar en fokker

De Forumpartijen spreken af dat zij nagaan hoe de voorlichting is te verbeteren aan fokkers, handelaren en andere spelers die bedrijfsmatig gezelschapsdieren houden en behandelen. Bovendien bekijken zij welke rol het LICG hierbij kan spelen.

Afspraken ter vermindering van het aantal gevaarlijke gezelschapsdieren

- De Forumpartijen spreken af welke informatie minimaal wordt verstrekt ter vermindering van het aantal gevaarlijke dieren, en via welke kanalen.
- Het Platform Verantwoord Huisdierenbezit (PVH) neemt het initiatief tot een certificatiesysteem voor hondenscholen, instructeurs en therapeuten en betreft andere relevante partijen hierbij. PVH stelt een lijst op van gecertificeerde hondenscholen, instructeurs en therapeuten en zorgt ervoor dat deze lijst op gebruikersvriendelijke wijze beschikbaar is voor kopers/houders van een hond.

Niet te houden dieren

- Het Forum werkt voorstellen uit voor lijsten met dieren die je niet als huisdier mag houden (negatieflijsten), hoewel de Dierenbescherming een principieel voorstander is van positieflijsten. Het Forum stelt een advies op over de aanpassing van de inhoud van de bestaande negatieflijsten en zorgt voor breed draagvlak. Het Forum streeft er nadrukkelijk naar dit advies vóór 1 juli 2006 gereed te hebben.

1.1 De vraag

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna: LNV), dr. C. Veerman, heeft de Raad voor Dieren-aangelegenheden (verder: RDA) verzocht een Forum Welzijn Gezelschapsdieren in te stellen. Dit Forum is op 25 januari 2005 geïnstalleerd door de minister. Doel van het Forum is te komen met een actieplan, waarin staat hoe houders, handelaren en fokkers van gezelschapsdieren hun verantwoordelijkheid kunnen nemen voor het welzijn van de dieren. Dit actieplan wordt aangeboden aan de minister van LNV. Het ingezette traject is daarmee nadrukkelijk géén adviestraject.

Het Forum bestaat uit de leden van de RDA die het meest bij het onderwerp betrokken zijn. Leidraad voor het Forum zijn de resultaten van de Werkconferentie Welzijn Gezelschapsdieren die plaatsvond op 11 oktober 2004. De centrale vragen van deze conferentie waren: wat zijn precies de problemen waarmee gezelschapsdieren te maken hebben en hoe kunnen we, overheid én alle betrokken partijen samen, het welzijn van gezelschapsdieren verbeteren en waarborgen?

1.2 Voortraject

Het aantal gezelschapsdieren in Nederland en het aantal gezinnen met een gezelschapsdier is de afgelopen decennia sterk toegenomen. Gezelschapsdieren nemen in de maatschappij en het gezin een steeds prominere plaats in. Tegelijkertijd signaleren kenners in de sector een toenemend aantal welzijnsproblemen. Hierbij valt te denken aan de volgende problemen:

1. het (bovenmatig) voorkomen van erfelijke gebreken,

Inleiding

2. het fokken volgens verkeerd geïnterpreteerde rasstandaarden, wat niet goed is voor de gezondheid van dieren,
3. gezondheids-, welzijns- en gedragsproblemen doordat houders onvoldoende deskundig zijn,
4. sterfte onder uitheemse diersoorten,
5. ondeskundigheid en/of slechte mentaliteit bij fokkers.

De huidige minister van LNV heeft herhaaldelijk aangegeven dat de houders primair verantwoordelijk zijn voor het welzijn en de gezondheid van hun dieren en dus niet de overheid.

Goede zorg voor dieren is niet altijd af te dwingen met wetten en regels. Dat is één van de redenen voor het plan van de minister om het Honden- en Kattenbesluit 1999 (HKB '99)

in te trekken¹ en om de positief- en negatieflijsten voor wel en niet te houden dieren niet op te nemen in de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (GWWD)². Deze lijsten zijn opgesteld door de RDA. De minister stelt dat goede afspraken en onderling vertrouwen beter werken. Daarom wil hij sámen met partijen uit de sector afspraken maken over het borgen van het welzijn van gezelschapsdieren. Hij noemt dit van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’. Als blijkt dat regelgeving nodig is om deze onderlinge afspraken te borgen, wil hij dat niet uit de weg gaan. Regelgeving ziet hij nadrukkelijk niet als startpunt, maar als sluitstuk. Deze filosofie én de genoemde knelpunten waren het uitgangspunt voor de Werkconferentie Welzijn Gezelschapsdieren, die op 11 oktober 2004 door LNV in nauwe samenwerking met de RDA werd georganiseerd. Deze werkconferentie kan worden gezien als start van het proces dat heeft geleid tot dit actieplan.

1.3 Werkwijze

Het Forum heeft een splitsing aangebracht tussen honden en katten enerzijds en andere diersoorten anderzijds. Dit vanwege de verschillen in structuur van de afzonderlijke (deel)sectoren en daarmee samenhangend het verschil in de wijze van aanpak van de welzijnsproblematiek. Daarnaast laat het Forum paarden vooralsnog buiten beschouwing. Ten eerste omdat de status van het paard onduidelijk is (productiedier of gezelschapsdier), maar ook omdat de Raad in 2003 al een rapport en een brochure over het welzijn van paarden publiceerde. Verder lopen er momenteel ook andere trajecten waarin (het verbeteren van) het welzijn van het paard centraal

staat. Het Forum sluit verder zoveel mogelijk aan bij de opzet en resultaten van de eerder genoemde Werkconferentie Welzijn Gezelschapsdieren.

Voor de ondersteuning van het uitvoeren van de taakopdracht heeft het Forum enkele technische werkgroepen ingesteld. Deze hebben zich voornamelijk gebogen over de volgende thema's.

1. Te laag kennisniveau bij handelaren, fokkers en houders.
2. Een slechte mentaliteit bij handelaren, fokkers en houders. Zij richten zich niet altijd op het welzijn van de dieren.
3. Onvoldoende bewustzijn bij de koper van aspecten die bij de aanschaf en het houden van een gezelschapsdier een rol spelen.

Uit deze centrale thema's zijn de volgende deelthema's af te leiden:

4. Tekortschieten van huisvesting en verzorging.
5. Een onzorgvuldig fokbeleid resulterend in:
  - erfelijke gebreken³,
  - welzijnsproblemen die voortkomen uit eisen die men stelt aan het uiterlijk van het dier.
6. Gevaarlijke dieren door een verkeerd fokbeleid en/of verkeerde opvoeding.
7. De (te) gemakkelijke verkrijgbaarheid van bepaalde diersoorten.
8. Mogelijk conditieverlies bij importdieren.

De werkgroepen adviseerden het Forum. De resultaten van de werkgroepen zijn opgenomen in afzonderlijke werkgroep-

rapporten. Daarnaast zijn er afzonderlijke notities over Certificatie en Identificatie & Registratie opgesteld. De werkgroep rapporten vormen de basis voor de conclusies, aanbevelingen en afspraken van het Forum in deze eindrapportage. De werkgroep rapporten zijn in te zien via www.raadvoordierenaangelegenheden.nl.

Op onderdelen heeft de discussie binnen het Forum geleid tot conclusies en aanbevelingen c.q. afspraken die afwijken van die in de deelrapportages. Daar waar is afgeweken, is dit eindrapport leidend. Parallel aan de activiteiten van het Forum heeft het ministerie van LNV een werkgroep Handhaving ingesteld. Deze werkgroep rapporteert afzonderlijk.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beknopte schets van de plaats die het gezelschapsdier inneemt in maatschappij en wetgeving, de aard en omvang van de gezelschapsdierensector en de visie die het georganiseerde deel van de sector heeft op enkele actuele ontwikkelingen en haar eigen inbreng daarbij. Hoofdstuk 3 gaat in op de handel en fokkerij, hoofdstuk 4 belicht de burger en hoofdstuk 5 behandelt de niet te houden dieren. Ieder van deze drie hoofdstukken geeft achtereenvolgens een korte probleemschets, mogelijke oplossingsrichtingen en afspraken en instrumenten, die bij kunnen dragen aan de genoemde oplossingen. Tot slot geeft hoofdstuk 6 een nadere uitwerking van de instrumenten.

¹ Kamerstukken II, 2003-2004, 28 286 nr. 4

² Kamerstukken II, 2003-2004, 28 286 nr. 5

³ Onder erfelijk gebrek wordt verstaan: een overerfbaar defect dat aantoonbaar de gezondheid en/of het welzijn van het dier vermindert.

Het gezelschapsdier in Nederland

2.1 De plaats van het gezelschapsdier in maatschappij en wetgeving

Al ruim voor het begin van onze jaartelling hielden mensen gezelschapsdieren. Het aantal dieren, het aantal soorten dieren dat als gezelschapsdier wordt gehouden en het aantal huishoudens met gezelschapsdieren is de laatste decennia in Nederland sterk toegenomen. Mensen geven steeds meer geld uit aan de aanschaf en verzorging van hun huisdier⁴. Dit is onder meer een gevolg van de toegenomen welvaart en vrije tijd, de verstedelijking en de vervreemding van de natuur. Het gezelschapsdier wordt, behalve voor gezelschap, ook gehou-

den als tijdverdrijf, jachthulp, bewaker, statussymbool, curiositeit en observatieobject. De band met sommige soorten, bijvoorbeeld honden en katten, is vaak hecht en steeds meer mensen beschouwen hun gezelschapsdier als een gezinslid. In toenemende mate blijkt dat gezelschapsdieren een positieve invloed hebben op het welzijn van mensen. Zo wijst onderzoek uit, dat honden een belangrijke rol kunnen spelen bij de ontwikkeling van kinderen, de behandeling van gedragsproblemen en het verminderen van het ziekteverzuim en huisartsbezoek. Gezelschapsdieren bevorderen de socialisatie van (vereenzamende) ouderen. Zij geven hen een levensdoel, reduceren stress en zorgen ervoor dat de eigenaar in beweging blijft.

⁴ Sectoranalyse gezelschapsdieren, Maathuis, 1998

Er is een toenemende maatschappelijke en politieke aandacht voor het welzijn van gezelschapsdieren. Dit is af te leiden uit de toenemende media-aandacht, het gestegen aantal brieven aan de minister en het toegenomen aantal Kamervragen.

2.2 Regelgeving en dierenwelzijn

Opvallend is dat de toegenomen aandacht van de burger niet gelijk oploopt met de wet- en regelgeving. Die laat in de loop van de tijd veranderingen zien in de wettelijke status van het dier. De volgende bepalingen over het dier zijn terug te vinden in wet- en regelgeving.

Het Burgerlijk Wetboek (BW) bepaalt dat dieren *zaken* zijn. Als zodanig is een aantal bepalingen uit het BW (vooral Boek 3 en 5), die betrekking hebben op eigendom, inbezitting, verlies en consumentrecht (Boek 7), ook van toepassing op dieren. Ook in het Wetboek van Strafrecht wordt een dier gelijkgesteld aan een zaak.

Daarnaast is er regelgeving die betrekking heeft op dierenwelzijn: de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWWD). De status van het dier zal voor betrokken burgers niet altijd duidelijk zijn. De 'intrinsieke waarde' van het dier is uitgangspunt van deze wet. Dit betekent, dat het dier een 'eigen waarde' wordt toegekend. Dit uitgangspunt biedt goede mogelijkheden om het dier optimaal te beschermen tegen handelingen van de mens die zijn welzijn aantasten. De afweging van de belangen van het dier tegen die van de mens blijkt in de praktijk erg moeilijk. Het begrip intrinsieke waarde wordt niet altijd eenduidig ingevuld en consequent gehanteerd.

Dierenwelzijn heeft lange tijd geen prioriteit gehad binnen het EU-beleid. In het Verdrag van de Europese Gemeenschap zijn dieren gerubriceerd als 'landbouwproducten'. De Europese regelgeving ging vooral over de goede werking van de export tussen lidstaten. Een economische belangenafweging vormde de grondslag voor het al dan niet verbeteren van het welzijn van dieren. Het Verdrag van Amsterdam (1997), met een Protocol over Dierenwelzijn, bracht een kentering. Hierin werd vastgelegd dat dieren "met gevoel begiftigde wezens" zijn. Met dit gevoel moest rekening worden gehouden als beleid werd geformuleerd op het gebied van landbouw, visserij, wetenschappelijk onderzoek en de interne markt. Dit protocol is de basis voor artikel III – 121 in het nu voorliggende voorstel voor een Europese Grondwet.

Dit artikel bepaalt het volgende: *“Bij de bepaling en de uitvoering van het beleid van de Unie op het gebied van landbouw, visserij, vervoer, de interne markt, onderzoek en technologische ontwikkeling en de ruimte, houden de Unie en de lidstaten ten volle rekening met de eisen inzake het welzijn van dieren als wezens met gevoel, onder eerbiediging van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen en de gebruiken van de lidstaten, met name met betrekking tot godsdienstige riten, culturele tradities en regionaal erfgoed”*.

Hoewel dit uitgangspunt betrekking heeft op alle diersoorten en categorieën van dieren, is het in de praktijk vrijwel uitsluitend betrokken op landbouwhuisdieren. De EU heeft tot op heden géén regelgeving opgesteld ter bescherming van het welzijn van gezelschapsdieren. Het Forum vindt dat op Europees niveau ook voor gezelschapsdieren (basale)

regelgeving moet worden opgesteld. Ook op Europees niveau is het een sector die economische betekenis heeft.

In Duitsland is dierenwelzijn sinds 2002 in de grondwet (art. 20a) opgenomen. Deze grondwet schrijft voor dat de dierlijke waardigheid gerespecteerd dient te worden. Naar verwachting zal dit vooral effect hebben op het gebruik van proefdieren en wellicht ook op de behandeling van landbouwhuisdieren. Het Duitse Constitutionele Hof moet de belangen van dieren meewegen bij uitspraken over andere grondrechten, zoals de vrijheid van onderzoek en de vrijheid van godsdienstuitoefening. In Zwitserland worden dieren sinds 1992 erkend als 'wezens' in plaats van 'zaken'. Er is geen bepaling in Nederlandse en Europese regelgeving die dieren rechten toekent.

2.3 De gezelschapsdierensector⁵

Zoals eerder aangegeven is in Nederland het aantal gezelschapsdieren de afgelopen decennia toegenomen. De gezelschapsdieren, de diensten en dieren die door afzonderlijke spelers worden aangeboden vertegenwoordigen een aanzienlijke economische waarde. In de tabel vindt u gegevens over de sector. De belangrijkste drijfveren voor het handelen zijn echter veelal de liefde voor het (type) dier en de emotionele binding die de houders met de dieren hebben.

De sector is divers en verdeeld. Divers in de soorten dieren, spelers en diensten. Verdeeld, omdat er een groot aantal organisaties actief is en de organisatiegraad van de houders en fokkers gering is. Het grootste deel van de verenigingen en overige organisaties drijft op, vaak deskundige, vrijwilli-

gers. Dit maakt deze organisaties kwetsbaar ten aanzien van continuïteit, aanspreekbaarheid en het nemen van verantwoordelijkheid. Een deel van de handel en fokkerij wordt uitgevoerd door particulieren. Deze activiteiten worden veelal niet als hoofdberoep uitgeoefend, maar zijn wel bedrijfsmatig.

Er zijn tien grotere dierenbeschermingorganisaties actief in Nederland. Het merendeel richt zich op één diersoort of groep diersoorten (reptielen, papegaaien, vissen, enzovoort). Veel van deze organisaties zijn ook verantwoordelijk voor een vorm van dierenopvang. Daarnaast zijn er vele tientallen andere, kleinere of grotere, organisaties betrokken bij de opvang van dieren. Meestal beperken die zich tot één of twee diersoorten. Er zijn in Nederland naar schatting ruim 300 dierenopvangcentra (inclusief asielen). Internet lijkt inmiddels een belangrijke plaats in te nemen bij zowel de handel in dieren als het herplaatsen van opgevangen dieren.

⁵ Rapport De gezelschapsdierensector: Feiten en cijfers, Forum welzijn gezelschapsdieren, maart 2006

⁶ Voor de controle op de naleving van het HBK wordt als richtsnoer gehanteerd dat sprake is van bedrijfsmatigheid als per aaneengesloten periode van 12 maanden in totaal meer dan 20 honden of katten worden verkocht, afgeleverd of in bewaring genomen. Er is sprake van bedrijfsmatig fokken van honden wanneer circa 4 nesten (circa 20 pups) binnen 12 maanden worden gefokt en voor katten wanneer in een aaneengesloten periode van 12 maanden meer dan 6 nesten (circa 20 kittens) worden gefokt.

⁷ Ter vergelijking: de toegevoegde waarde van de grondgebonden veehouderij (rundvee, paarden schapen en geiten) bedraagt € 6,7 mrd., waarvan circa €1.2 mrd. voor de paardensector. De intensieve veehouderijsector vertegenwoordigt een waarde van € 5,2 mrd. (ruwweg onder te verdelen in varkens € 2,8 mrd., pluimvee € 1,1 mrd en kalveren € 1,3 mrd)

De sector in feiten en cijfers	
<i>Aantal gezelschapsdieren</i>	1,8 miljoen honden 3,3 miljoen katten 1 miljoen konijnen 0,8 miljoen knaagdieren 19 miljoen vissen 5 miljoen vogels 0,25 miljoen reptielen en amfibieën
<i>% rasdieren</i>	47% van de honden 5% van de katten
<i>Fokkers rasdieren</i>	9.000 hondenfokkers waarvan 1.600 bedrijfsmatig ⁶ . 11.000 kattenfokkers waarvan 125 bedrijfsmatig.
<i>Aantal gezinnen met gezelschapsdieren</i>	1999: 50 % 2005: 55%
<i>Organisatiegraad</i>	300.000 eigenaren lid van een ras- of liefhebbersvereniging
<i>Werkgelegenheid (diervoeding, handel, dienstverlening, veterinaire zorg)</i>	Circa 9.000 fte's
<i>Handel in dieren en dierbenodigdheden</i>	160 groothandels 2300 detailhandelbedrijven 6100 supermarkten tuincentra
<i>Onderwijs (MBO, HBO en WO)</i>	10.000 studenten
<i>Dierenartsbezoek</i>	Jaarlijks 2,2 miljoen gezelschapsdieren
<i>Bestedingen aanschaf en verzorging (jaarlijks)</i>	Per gezin: gemiddeld € 277 Totaal: € 1,45 miljard
<i>Totale waarde sector</i>	minimaal € 2,1 miljard ⁷ .
<i>Andere vormen van dienstverlening</i>	Pensions, trimsalons, dierenambulances, hondenscholen, gedragstherapeuten en hondenuitlaatservices.

De grootste (koepel)organisaties uit de sector zijn vertegenwoordigd in het Forum Welzijn Gezelschapsdieren. De betrokken organisaties opereren ieder op eigen wijze, met verschillende doelgroepen en achterbannen. De organisaties hebben wel een aantal uitgangspunten gemeen. Zij erkennen de intrinsieke waarde (= eigen waarde) van het dier en vinden dat primair de houders van dieren een zorgplicht hebben. Ze streven naar een goede mens-dier relatie en een verantwoorde wijze van houden, fokken en verhandelen van de dieren. Doel hiervan is het welzijn van de dieren te borgen. Hoewel er dus gemeenschappelijke uitgangspunten zijn, kunnen er verschillen in visie bestaan over de uitwerking hiervan.

De betrokken organisaties in de sector beseffen dat de groei van de sector het noodzakelijk maakt om bestaande of te voorziene knelpunten rondom het dierenwelzijn, de volksgezondheid en het verantwoord houden van gezelschapsdieren op te lossen. De georganiseerde spelers in de sector willen hiertoe bestaande initiatieven voortzetten en nieuwe ontwikkelingen stimuleren en ook de daarbij behorende verantwoordelijkheden en taken op zich nemen. Hoe ze dat willen, leest u verder in dit actieplan. Lopende initiatieven tonen dit ook aan. De partijen in het Forum willen zich gezamenlijk inzetten om deze doelstellingen te bereiken en willen andere partijen uit de sector daarbij betrekken.

De overheid zou daarbij moeten optreden als stimulator en facilitator. Dit laatste onder meer door de dialoog tussen de betrokken partijen gaande te houden en daar waar nodig (strategische) initiatieven uit de sector financieel te ondersteunen.

De sleutels tot verbetering zijn een verdere samenwerking, professionalisering en transparantie van de sector. Daarnaast moet hard worden gewerkt aan het bewustmaken van de consument en het verbeteren van het kennisniveau bij zowel de consument als de bedrijfsmatige spelers in de sector.

In de sector gaat het om levende dieren met een eigen waarde die niet voor zichzelf op kunnen komen en daarom beschermwaardig zijn. Niet alle individuele spelers in de sector kunnen of willen echter hun verantwoordelijkheid nemen met als logische consequentie, dat ook de overheid betrokken moet zijn. Adequate regelgeving en handhaving van deze regelgeving zijn daarom noodzakelijk en moeten niet beperkt zijn tot het oplossen van calamiteiten.

3.1 Handel en fokkerij: honden en katten

3.1.1 De spelers

Het is nauwelijks mogelijk om een volledig sluitende indeling te maken van de partijen die betrokken zijn bij de handel en de fokkerij van honden en katten. Er blijven altijd spelers die op sommige punten wel en op andere niet tot een bepaalde groep behoren. Dat neemt niet weg dat er duidelijke hoofdgroepen zijn, elk met een eigen specifieke problematiek. Aangezien dit leidend is voor de keuze van het instrumentarium en de inzet daarvan, worden de volgende vijf hoofdgroepen onderscheiden:

- a. *Exterieurfokkers:* fokkers van rashonden en raskatten met als belangrijkste fokdoel het (nog beter) voldoen aan de rasstandaard. De overgrote meerderheid van de fokkers in deze groep zijn ‘hobbyfokkers’, mensen die vanuit liefde voor het ras (relatief) kleinschalig fokken.
- b. *Georganiseerde beroepsmatige fokkers/handelaren:* beroepsmatige fokkers en handelaren van honden. Zij hebben op de eerste plaats belang bij de continuïteit van hun bedrijven. Beroepsmatige kattenfokkers zijn in deze groep niet bekend.
- c. *Ongeorganiseerde beroepsmatige fokkers/handelaren:* deze fokkers zijn als groep niet aanspreekbaar, opereren weinig zichtbaar en zijn daardoor nauwelijks controleerbaar. Er is weinig duidelijkheid over hun marktaandeel. Een deel onderneemt voor continuïteit en een blijvende positieve reputatie. Een ander deel gaat voor een hoge en snelle omzet door telkens in te spelen op het ‘gat in de markt’. Zij gaan vooral voor het commerciële succes op korte termijn.
- d. *Gelegenheidsfokkers:* fokkers die buiten de eerste drie

Handel en fokkerij

- categorieën vallen. Dit zijn bijvoorbeeld fokkers van incidentele nesten van (soms) rasloze honden, stamboomloze (niet gechipte) rashonden en raskatten, die deels heel bewust worden gefokt en afgezet. Op deze groep is eigenlijk helemaal geen zicht, in termen van aantal honden en katten en omzet in geld.
- e. *Handelaren/wederverkopers:* deze groep koopt vooral dieren op bij fokkers in de voormalige Oostbloklanden. Het gaat vooral om handel in honden en men richt zich uitsluitend op het ‘snel voldoen aan de actuele vraag in de markt’. Over de fokkerij-, handels- en transportomstandigheden is nauwelijks objectieve informatie beschikbaar. Deze groep lijkt in de recente periode haar positie versterkt te hebben.

3.1.2 Probleembeschrijving

Gebrek aan zicht op omvang en aard

Ten eerste is er onvoldoende zicht op:

- de dieren: precieze aantallen, verkoopstromen, de herkomst van dieren en de mate waarin gezondheids- en welzijnsproblemen voorkomen;
- de betrokken personen: precieze aantallen, activiteiten, kennis en bekwaamheid.

Het ontbreken van deze informatie komt doordat de organisatiegraad beperkt is. Ook spelen veel activiteiten zich af in de (semi-) particuliere sfeer en is een naar schatting groot deel van de bedrijfsmatige spelers niet als zodanig geregistreerd. Er is geen dekkende identificatie en registratie en structureel toezicht op de spelers ontbreekt. Mogelijk zal de tweejaarlijkse actualisatie van de rapportage De gezelschapdierensector: feiten en cijfers, die de RDA zal verzorgen, enkele van deze lacunes opvullen.

Kennis en mentaliteit

De criteria 'kennis' en 'mentaliteit' zijn niet altijd los van elkaar te zien. De mate waarin kopers zich kritisch opstellen ten opzichte van de mentaliteit van de fokkers, handelaren en wederverkopers en de eigen normen die zij hanteren, bepalen de mate van aansluiting bij de maatschappelijke norm.

- Exterieurfokkers:* bij een deel van de exterieurfokkers ontbreekt de elementaire biologische en foktechnische kennis. Kennis en mentaliteit nemen ze over van 'ervaren' fokkers: de fokkers die de toon zetten voor een bepaald ras.
- Georganiseerde beroepsmatige fokkers/handelaren:* over

hun kennisniveau is weinig bekend. Feit is dat degenen die onvoldoende (gezondheids- en welzijns-) kwaliteit leveren, zich uiteindelijk uit de markt prijzen.

- Ongeorganiseerde beroepsmatige fokkers/handelaren:* over het kennisniveau binnen deze groep is geen uitspraak te doen. De mentaliteit past niet bij de opvattingen en normen binnen de maatschappij. De fokkers zijn niet aanspreekbaar voor de kopers en leveren geen nazorg.
- Gelegenheidsfokkers:* deze groep is als geheel moeilijk te classificeren naar kennis en mentaliteit. Het kennisniveau van deze fokkers is vergelijkbaar met dat van de exterieurfokkers. Een deel van deze fokkers schiet ten aanzien van het criterium mentaliteit tekort. Zij besteden onvoldoende aandacht aan het welzijn van de dieren en laten hun eigen financieel belang prevaleren boven het belang/welzijn van de dieren. De fokkers zetten ongeïdentificeerde nesten af, waardoor ze beperkende regels, zoals het coupeerverbod en het maximale aantal nesten per teef (per jaar en in totaal) kunnen omzeilen. Een deel van deze groep geeft dit openlijk toe.
- Handelaren/wederverkopers:* de tussenhandel overbrugt het gat tussen anonieme aanbieders en anonieme kopers. Over het kennisniveau van deze groep aanbieders is geen informatie beschikbaar. De bedrijfstak en vooral de mentaliteit daarvan worden vanuit de maatschappij bekritiseerd.

Tekortschietend fok- en selectiebeleid

In de exterieurfokkerij komt een hogere inteeltgraad voor dan nodig is om rassen in stand te houden. Dit leidt tot een relatief hoog percentage erfelijke gezondheids- en welzijnsproblemen, vanwege erfelijke gebreken, typeoverdrijving en

vitaliteitverlies. Deze zijn het directe gevolg van ver doorgevoerde exterieurselectie, ofwel overdreven aandacht voor uiterlijke kenmerken. Het uiterlijk is het bepalende fokdoel en de gezondheids- en welzijnsaspecten zijn daaraan ondergeschikt. Hieraan ten grondslag liggen onvoldoende kennis van het fokken, overdreven conformeren aan het beleid van rasverenigingen of stamboekvoerende organisaties en een strakke interpretatie van de rasstandaarden. Ook in de fokkerij van de look-alikes⁸ vinden we vergelijkbare niveaus van erfelijke afwijkingen. Bij een deel van de fokkers zijn economische motieven (mede) bepalend voor het gevoerde fok- en selectiebeleid.

Tekortschietende huisvesting en verzorging

Incidentele waarnemingen tonen aan dat bij elk van de genoemde groepen situaties voorkomen waarbij de huisvesting en verzorging onaanvaardbaar tekortschieten. De mate waarin dit gebeurt is onbekend. Zowel een tekort aan kennis als een verkeerde mentaliteit zijn een oorzaak daarvan. Vooral de ongeorganiseerde en vaak ook niet-geregistreerde (semi)beroepsmatige fokkers en handelaren/wederverkopers lijken vatbaar voor tekortkomingen op dit gebied.

3.1.3 Oplossingsrichting

Er zijn onvoldoende objectieve gegevens over de aard van de knelpunten en de mate waarin deze voorkomen. Ook de perceptie van de diverse spelers verschilt op dit punt. Daarom kiest het Forum ervoor zich eerder te richten op de gewenste situatie ('waar willen we naar toe?') dan op de huidige situatie. Het Forum heeft zichzelf en de achterban de volgende doelen gesteld.

De sector is transparant

Er is voldoende zicht op de dieren, de gezondheids- en welzijnsproblemen, de actoren binnen de handel en fokkerij en andere bedrijfsmatige actoren zoals dierenasielen en pensions. Deze transparantie is een noodzakelijke basis voor sturing en (zelf)regulering met als doel het welzijn van de betrokken dieren te verbeteren.

Betrokkenen voelen zich verantwoordelijk / beschikken over de juiste mentaliteit

De fokkers, handelaren/wederverkopers, asiel- en pensionhouders zijn zich ervan bewust dat zij primair verantwoordelijk zijn voor het welzijn van de dieren die zij onder hun hoede hebben, houden, produceren en verhandelen. Het belang van de dieren is niet per definitie ondergeschikt aan hun belang. Dit betekent ook dat zij rekening houden met gezondheids- en welzijnsrisico's als gevolg van fok- en selectiebeleid. Verder houden ze bij het 'in de markt zetten' van (agressieve) dieren rekening met mogelijk maatschappelijk onaanvaardbare consequenties.

Fokkers en handelaren staan open voor klachten van kopers en afnemers van diensten. Zij zien dit als een mogelijkheid om de kwaliteit van hun koopwaar en daarmee het welzijn van de dieren te verbeteren. Een afgeleide verantwoordelijkheid ligt bij actoren zoals keurmeesters, Raad van Beheer op Kynologisch Gebied, kattenverenigingen, Dibevo, dierenartsen en consumenten.

⁸ "look-alikes": stamboomloze dieren die uit de stamboompopulatie afkomstig zijn en de dieren die hieruit in volgende generaties werden gefokt

Betrokkenen beschikken over voldoende kennis

Handelaren en fokkers van honden en katten hebben voldoende kennis om een verantwoord fok- en selectiebeleid te voeren en om dieren verantwoord te huisvesten en te verzorgen. Georganiseerde partijen in de sector zorgen samen met het in te stellen Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren dat er een kennisinfrastructuur komt en onderhouden deze.

Verantwoord populatiebeheer

Er wordt een fok- en selectiebeleid gevoerd, waarbij het instandhouden van een gezonde populatie voorrang krijgt boven het aanscherpen van raskenmerken of het verhogen van de productie. Dit vergt een structurele terugkoppeling van nakomelinggegevens. Hiervoor is het noodzakelijk dat de dieren geïdentificeerd en geregistreerd zijn.

Huisvesting en verzorging

De huisvesting en verzorging van de dieren, zeker de dieren die in een bedrijfsmatige context worden gehouden en behandeld, voldoen aan actuele en door deskundigen geaccepteerde normen en inzichten.

Optimale gezondheid van de dieren

De gezondheid van de dieren wordt gewaarborgd door een goed fok- en selectiebeleid, gebaseerd op een structurele terugkoppeling van gezondheidsgegevens. De fokker/handelaar zorgt ervoor dat dieren de noodzakelijke entingen en antiparasitaire behandelingen hebben ontvangen voordat ze worden afgeleverd. Dit is controleerbaar met behulp van Identificatie en Registratie, I&R. Ook geven zij de koper relevante informatie voor een gezonde opvoeding.

3.2 Fokkerij: overige diersoorten

3.2.1 Probleembeschrijving

Bij bepaalde kleine zoogdiersoorten en siervogels komen erfelijke gebreken voor die een ernstige aantasting van het welzijn, de gezondheid en de integriteit met zich meebrengen. Voor kleine zoogdiersoorten speelt dit vooral bij die diersoorten met fysieke en/of kleurmutaties (konijnen, cavia's, chinchilla's, ratten en muizen). In het RDA-advies 2002/02⁹ staan voorbeelden van rasgebonden afwijkingen. Bij een aantal rassen is het aspect welzijn niet of nauwelijks meegewogen bij het bepalen van de standaard en zijn er geen marges bepaald voor afwijkingen (bijvoorbeeld van de oorspronkelijke vorm). Fokkers, handelaren en potentiële kopers zijn zich niet altijd bewust van de problemen door deze afwijkingen. De aandacht is vooral gericht op de gewenste kenmerken.

3.2.2 Oplossingsrichting

De fokker is primair verantwoordelijk voor het welzijn en de gezondheid van de dieren die hij fokt en de nakomelingen daarvan. Hij fokt dus niet met dieren waarvan bekend is dat ze erfelijke gebreken overdragen.

Voor bepaalde rassen moet de rasstandaard worden aangepast. Fokken met dieren die bekende schadelijke erfelijke kenmerken overerven wordt ontmoedigd door deze rassen niet meer te importeren, te verkopen of toe te laten op beurzen en shows. Normstelling wordt onderdeel van certificatie voor de handel en de fokkerij en reglementen voor bijvoorbeeld shows. Bestaande rassen moeten blijvend kritisch worden getoetst. Nederlandse ras- en liefhebberijverenigingen gaan pas over tot erkenning van nieuwe (inter)nationale rassen

nadat zij de welzijnsriteria hebben meegewogen. Zo wordt fokken met rassen die met welzijnsproblemen worden geassocieerd ontmoedigd.

De consument wordt geïnformeerd over erfelijke gebreken bij bepaalde rassen en varianten en de consequenties daarvan voor de gezondheid en het welzijn. Doel hiervan is de vraag te verminderen en daarmee het fokbeleid te beïnvloeden. Dit vraagt structurele voorlichting, te verzorgen door het in te stellen Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (zie 6.3).

3.3 Import en groothandel: overige diersoorten

3.3.1 Probleembeschrijving

Van een aantal uitheemse zoogdiersoorten, reptielen, amfibieën, siervogels en siervissen wordt structureel ook wildvang geïmporteerd. De vangmethoden, de transporthuisvesting, tijdelijke opslagruimten en voeding zijn niet altijd afgestemd op de specifieke behoeften van het dier. Dat zorgt voor stress bij de dieren in het soms lange transporttraject. Dit kan leiden tot beschadiging, aantasting van de gezondheid en/of het welzijn of sterfte. Dit geldt overigens ook voor gekweekte dieren die over langere afstanden worden getransporteerd.

Ook de quarantainebehandeling van dieren door importeurs is niet altijd optimaal. Vooral bij vissen kunnen zich problemen voordoen wanneer transshippers (importeurs die geen eigen opvang hebben, maar rechtstreeks aan detaillisten doorverkopen) de vissen in gesloten dozen doorverkopen aan detaillisten, die onvoldoende kennis in huis hebben voor een goede opvang.

Na de media-aandacht bij een incident met eekhoorns, worden via Schiphol alleen transporten van siervissen, eendagskuikens

en paarden afgehandeld. De overige diertransporten gaan via luchthavens in omliggende landen, voornamelijk Brussel, Parijs en Frankfurt. De transporteurs werken volgens de voorschriften van de International Air Transport Association (IATA). Doordat het niet meer mogelijk is om via Schiphol te transporteren, moeten de dieren een langere en langduriger weg afleggen. Een ander gevolg hiervan is dat er geen goed inzicht is in de hoeveelheden dieren die worden geïmporteerd.

3.3.2 Oplossingsrichting

De importeur is primair verantwoordelijk voor een goede opvang en verzorging van de te verhandelen dieren. Hiertoe behoren onder andere standaardcontroles op 'eenvoudige' ziekten zoals parasieten en (preventieve) behandelingen. Goede huisvesting, voeding en verzorging moeten worden gewaarborgd in het traject van import tot en met verkoop. De importeur moet zich ervan vergewissen dat er voldoende kennis en een goede infrastructuur aanwezig zijn om de dieren op verantwoorde wijze te transporteren (zoveel mogelijk direct naar Nederland en vervolgens naar de detailhandel) en op te vangen. Een op te stellen certificatiesysteem geeft hiervoor normen. De organisaties uit het Forum en de overheid kunnen voor de kortere termijn via overleg proberen het dierentransport weer zoveel mogelijk via Schiphol te laten verlopen. Voor de langere termijn moet een ontmoedigingsbeleid voor het importeren van wildvang worden gevoerd. Dit kan door het stimuleren van nakweek¹⁰, ook in de exporterende landen zelf. Het gevolg hiervan zal zijn dat de wildvang terugloopt.

⁹ Fokken met recreatiedieren (2), Advies RDA 2002/02

¹⁰ Kweek van dieren in een beschermde, gehouden, situatie.

3.4 Detailhandel: overige diersoorten

3.4.1 Probleembeschrijving

In een aantal gevallen ontbreekt de juiste huisvesting, verzorging en voeding bij de detailhandel. Een dierspeciaalzaak heeft een sterke voorbeeldfunctie en moet dus laten zien hoe mensen dieren op een juiste en voorbeeldige manier kunnen huisvesten, verzorgen en voeden. Niet alle diersoorten zijn geschikt om in de dierspeciaalzaak te houden voor verkoop of tentoonstelling, dan wel om te worden gehouden door een leek.

Het personeel of de eigenaar van een deel van de (niet gespecialiseerde) dierspeciaalzaken heeft niet altijd voldoende kennis om de dieren, met name amfibieën, reptielen, siervissen, specifieke siervogels en kleine zoogdieren op de juiste manier te huisvesten en te verzorgen en de consument goed en volledig voor te lichten. Bij gespecialiseerde zaken is het met de voorlichting over en de verzorging van de dieren doorgaans beter gesteld.

3.4.2 Oplossingsrichting

De detaillist is, als eerste schakel naar de koper, het juiste kanaal om oplossingen aan te bieden bij problemen. Hij moet daarom voldoende kennis in huis hebben en is verantwoordelijk voor een goede huisvesting en verzorging van de dieren die hij houdt en verkoopt. Daarnaast moet hij de koper voldoende informeren, vaardigheden aanleren en stimuleren lid te worden van een liefhebbersvereniging. Dit alles met het doel dat de koper de dieren op een verantwoorde manier kan houden en verzorgen. Hierbij kan een dierenbijsluiter helpen (zie 6.4). De verkoop van de juiste producten om die diersoort

ten te houden en verzorgen past hierbij. Zijn rol kan ook bestaan uit het doorverwijzen naar bijvoorbeeld een dierenarts, ervaren houders of specialistische winkels. Verkoop van dieren aan kinderen jonger dan 16 jaar zonder begeleiding van een volwassene is verboden. Er moet een certificatiesysteem komen, met normen hiervoor.

3.5 Incidentele verkoop (markten, beurzen, veilingen)

3.5.1 Probleembeschrijving

De handel in reptielen en amfibieën verloopt grotendeels via beurzen, waarvan er in Nederland en de omliggende landen vele tientallen per jaar zijn. In sommige gevallen gebeurt dit door commerciële organisaties zonder binding met de gezelschapsdierenbranche. Op deze beurzen zijn de groothandel, detaillisten en professionele en hobbykwekers uit binnen- en buitenland actief. In de praktijk is de belangstelling voor de beurzen groot. Ook de handel in kleine zoogdieren, siervogels en siervissen gebeurt wel via beurzen. Beurzen en veilingen kenmerken zich door tijdelijke en ambulante verkoopsituaties, waarbij de aanbieder en koper een zekere anonimiteit genieten.

Te veel dieren worden gehouden in tijdelijke verpakkingen of huisvestingssystemen, waar ze inclusief transport naar en van de beurs soms hele dagen in verblijven. Dit doet afbreuk aan het welzijn van de dieren. Niet verkochte dieren ondergaan onnodig transport. De verwachting is dat dit zich in sommige gevallen vele malen herhaalt. Ook worden de dieren vaak op hardhandige wijze gevangen om in carriers van de klant te komen. Verkoop op een beurs levert om deze redenen meer risico op voor aantasting van dierenwelzijn

ten opzichte van verkoop in een winkel waar dieren in een semi-permanent verblijf worden gehouden.

De problemen bij handel op markten zijn vergelijkbaar of ernstiger in vergelijking met beurzen. De laatste hebben een incidenteel karakter, maar markten vinden regelmatig plaats, met alle gevolgen van dien voor bijvoorbeeld transportstress. Als voorbeeld kan de wekelijkse kleindiermarkt in Barneveld worden genoemd, waar vooral bij vogels en kleine zoogdieren regelmatig onvolkomenheden worden gesignaleerd op het gebied van huisvesting, transport, verzorging.

3.5.2 Oplossingsrichting

De verkoper is verantwoordelijk voor een juiste huisvesting, voeding en verzorging van een te koop aangeboden dier. De nadruk ligt daarbij met name op het transport en de huisvesting en een correcte omgang met de dieren. De standhouder moet de koper voldoende voorlichten (in het bijzonder via de dierenbijsluiter) over de voeding, huisvesting en verzorging van de dieren en bij hem het lidmaatschap van een liefhebbersvereniging bevorderen. Via certificatie willen we bereiken dat beursorganisaties regels stellen aan standhouders over de rechten van de koper en de huisvesting, verzorging, transport en klimatologische omstandigheden van de dieren. Als de standhouder hiervoor tekent, kan de beursorganisator hem daarop aanspreken, zodat controle en sancties mogelijk zijn.

3.6 Handel via overige kanalen (bijvoorbeeld internet of kranten)

Veel gezelschapsdieren worden te koop aangeboden via de krant of internet. Hoewel harde cijfers ontbreken, is er naar de mening van vele betrokkenen vooral een toename van de ver-

koop van gezelschapsdieren via internet. Het gaat zowel om uitheemse diersoorten als om honden en katten. Via internet kun je in enkele minuten een dier kopen, zonder dat de herkomst en de staat van zijn gezondheid of welzijn duidelijk zijn.

3.6.1 Probleembeschrijving

Het aanbod van dieren via kranten en internet is moeilijk te controleren. Ook is het moeilijk zicht te krijgen op de omvang van de verkopen via deze kanalen. Het risico en de indruk bestaan, dat handelaren en bedrijfsmatige fokkers, die zich willen onttrekken aan certificatie of andere soorten van toezicht, zich in de betrekkelijke anonimiteit van annonces in kranten en op internet begeven. Tussen de vele particulieren valt dit in de meeste gevallen niet op. Het Forum constateert dat het onmogelijk is de handel via internet te reguleren.

3.6.2 Oplossingsrichting

De verkoper (particuliere houder, detaillist of handelaar) is verantwoordelijk voor een juiste huisvesting, voeding en verzorging van de aangeboden dieren. Daarnaast moet hij de koper voldoende informatie verstrekken om een dier goed te kunnen houden. Gecertificeerde handelaren kunnen hun certificaatnummer vermelden in een advertentie, zodat zij zich onderscheiden van particulieren en het 'grijze circuit'. Dibevo stelt momenteel een gedragscode op.

3.7 Dierenarts

3.7.1 Probleembeschrijving

Dierenartsen hebben in het algemeen een brede basiskennis van huisvesting, voeding, verzorging en teelt van de reguliere

gezelschapsdieren (hond, kat, konijn) en landbouwhuisdieren (runderen, varkens, schapen, geiten en pluimvee) en uiter-aard van de ziekten bij deze diersoorten. Op het gebied van vogels en bijzondere diersoorten ontbreekt het hen vaak aan specifieke kennis. De algemene kennis en kunde voldoen wel om een deel van de informatievraag te beantwoorden en het probleem op te lossen. Slechts een beperkte groep dierenartsen heeft zich toegelegd op bijzondere diersoorten en heeft voldoende kennis van bijvoorbeeld vogels en bijzondere gezelschapsdieren. Dat wil zeggen, dat ze kennis hebben van huisvesting, verzorging en teelt van deze diersoorten en van de gangbare ziekten, zodat zij gedegen kunnen adviseren of adequaat kunnen ingrijpen bij problemen. Voor vogels bestaat er een formeel erkend specialisme.

Er is veel vraag naar specifieke diergeneeskundige kennis en vaardigheid en namen en adressen van gespecialiseerde dierenartsen zijn betrekkelijk eenvoudig te krijgen. De ervaring leert echter dat veel eigenaren, vooral van goedkope dieren met een relatief korte levensduur, liever een nieuw dier kopen. Dat is veelal goedkoper en vergt minder inspanning. De verwachting is dat, met uitzondering van konijnen, weinig bijzondere dieren voor een consult of behandeling worden aangeboden.

3.7.2 Oplossingsrichting

De dierenarts is verantwoordelijk voor een goede diagnose en aansluitend een juiste en verantwoorde behandeling, ook van bijzondere dieren. Hiervoor dient hij/zij de kennis op peil te houden. Naast de diergeneeskundige kennis is een gedegen basiskennis over huisvesting, voeding en verzorging ook een vereiste. Een dierenarts die onvoldoende ken-

nis heeft, moet doorverwijzen naar een dierenarts die deze specifieke kennis wel heeft. Zowel liefhebberijverenigingen als de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) stellen overzichtslijsten beschikbaar van deze dierenartsen. Daarnaast is doorverwijzing mogelijk naar goede, betrouwbare en door deskundigen getoetste informatiebronnen (zoals boeken, websites, flyers/bijsluiters, folders). De KNMvD is volop bezig met de ontwikkeling en sturing van een nieuw kwaliteitsbeleid voor dierenartsen. Dit beleid moet mede leiden tot een verbetering van de diergeneeskundige zorg op het gebied van bijzondere dieren (erkenningssystemen).

Door in de certificatieregelingen voor verkooppunten van gezelschapsdieren op te nemen om regelmatig een dierenarts te laten controleren, neemt de aandacht van dierenartsen voor deze sector vanzelf ook toe.

3.8 Afspraken en instrumenten

Rekening houdend met de beschreven probleemstelling en met het doel om de genoemde oplossingsrichtingen te realiseren, hebben de partijen in het Forum de volgende instrumenten benoemd. Waar mogelijk zijn ook de daaraan gekoppelde afspraken weergegeven. Wanneer geen overeenstemming kon worden bereikt in het Forum is dit eveneens weergegeven. Een nadere uitwerking van de instrumenten is opgenomen in hoofdstuk 6.

Certificatie

Het Forum vindt een certificatiesysteem een noodzakelijk instrument om de kwaliteit van de betrokken bedrijfsmatige spelers, de geleverde dieren en de geboden diensten te ver-

hogen en daarmee het welzijn van de dieren te waarborgen. Het past ook bij de verantwoordelijkheidsverdeling die de overheid wenst tussen overheid en sector.

Partijen spreken af dat een certificatiesysteem (zie 6.1) wordt ingesteld voor de (detail)handel en fokkerij, waarin normen worden opgenomen voor:

- een verantwoord fokbeleid en een verantwoorde en transparante (detail)handel;
- scholing en vakbekwaamheid;
- huisvesting en verzorging van de dieren;
- een laagdrempelig en onafhankelijk klachtensysteem (zie 6.7).

Het Forum is van mening dat certificatie zonder enige wettelijke ondersteuning in deze sector niet zal werken. Er moet een relatie komen met wettelijke (doel)voorschriften. Er is gekozen voor de toezichtondersteunende variant, waaraan de volgende afspraken zijn gekoppeld:

- De sector zorgt voor de instelling en het onderhoud van een certificatiesysteem met normstelsel.
- De overheid zorgt voor adequate regelgeving met heldere (doel)voorschriften.
- De overheid concentreert zich bij de handhaving op de niet-deelnemende bedrijven en past de benodigde capaciteit hierop aan.

Certificatie wordt gefaseerd ingevoerd, te beginnen met de spelers die nu onder het Honden- en Kattenbesluit vallen. Daarnaast moet er een systeem komen voor de detailhandel, import van en groothandel in overige diersoorten.

Voorlichting aan fokkers en handelaren van gezelschapsdieren

Platform Verantwoord Huisdierenbezit (PVH), Dibevo, Dierenbescherming en KNMvD spreken af, dat zij:

- in kaart brengen welke voorlichtingsactiviteiten aansluiten bij de informatiebehoefte van de betreffende spelers in de sector;
- nagaan hoe de voorlichting is te verbeteren aan fokkers, handelaren en andere spelers die bedrijfsmatig gezelschapsdieren houden en behandelen en welke rol het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (zie 6.3) hierbij kan spelen.

Identificatie en Registratie (I&R) voor honden en katten

Het Forum, met uitzondering van LNV, vindt dat er een verplichte I&R voor honden en katten moet komen (zie 6.2). Vooralsnog zou de verplichting uit praktische overweging alleen moeten gelden voor honden. Dit middel is geen doel op zich, maar een instrument om de spelers en dieren zichtbaar te maken. Dat is van groot belang bij de bestrijding van zoönosen en bij het aansturen van het fokbeleid. Doel is het verminderen van het aantal agressieve dieren, zwervedieren en asiëldieren, het voorkomen van erfelijke gebreken en het reguleren van de handel en fokkerij. Het middel ondersteunt het toezicht.

Het ministerie van LNV ziet de bruikbaarheid van het instrument I&R, maar vindt dat er op dit moment geen overheidsdoelstellingen zijn die een wettelijke verplichting voor I&R als instrument rechtvaardigen. LNV vindt bovendien dat onvoldoende duidelijk is gemaakt hoe I&R daadwerkelijk zal

bijdragen aan een efficiëntere bestrijding van zoönosen en aansturing van het fokbeleid en welke spelers de hierbij noodzakelijke taken op zich nemen.

Het verschil in visie tussen LNV en de overige partijen is niet tot een oplossing gebracht. Partijen willen echter voorkomen dat er daardoor niets gebeurt op dit terrein. Daarom is het volgende afgesproken.

a. Het Forum werkt nog nader uit:

- op welke wijze verplichte I&R bij kan dragen aan een efficiëntere bestrijding van zoönosen bij gezelschapsdieren en voor welke (typen) zoönosen dit aan de orde is;
- hoe algehele I&R kan bijdragen aan een dwingende sturing van het fokbeleid, zonder dat hiervoor gedetailleerde regelgeving noodzakelijk is.

b. De identificatie- en registratieactiviteiten die de sector nu al uitvoert (zie 6.2) worden voortgezet en een toename van het aantal geïdentificeerde en geregistreerde dieren wordt bevorderd. LNV zal dit mede ondersteunen.

c. De betrokken partijen hervatten de uitwerking van de al bestaande plannen voor het instellen van een Veterinair Meldpunt Erfelijke Gebreken en eventuele andere meldpunten (zie 6.8). Zij maken afspraken over de gegevens die via dit meldpunt en eventuele andere meldpunten worden ingevoerd, de daaraan verbonden voorwaarden, de wijze van analyse en gebruik van de verzamelde gegevens op populatieniveau en de manier waarop corrigerende vervolgacties worden ingezet. De KNMvD zal trekker zijn van deze activiteit. Het betreft een ontwikkeltraject, dat een forse investering in tijd en geld zal vergen. LNV wordt verzocht dit mede financieel te ondersteunen.

Afspraken ter vermindering van schadelijke erfelijke kenmerken bij overige diersoorten

Het PVH zal met de aangesloten liefhebbersverenigingen van de overige diersoorten afspraken maken om:

- welzijnscriteria vast te stellen en deze op te nemen in de soortbeschrijvingen en mee te wegen bij de erkenning van rassen;
- te bevorderen dat er geen dieren met schadelijke erfelijke kenmerken meer worden gefokt en worden toegelaten op shows, tentoonstellingen en beurzen.

In de meeste gevallen dat een particulier een gezelschapsdier houdt, is het welzijn van de dieren voldoende gewaarborgd. Wanneer dat niet zo is, heeft de eigenaar vaak onvoldoende kennis of bewustzijn van wat het houden van een dier betekent. Daarom geeft het Forum dit thema de hoogste prioriteit. Ook constateert het dat bewustwording, kennisniveau en mentaliteit niet los van elkaar kunnen worden gezien. Daarom is besloten om bij de uitwerking deze drie onderwerpen samen te voegen.

4.1 Probleembeschrijving

A) Bewustzijn bij de koper en de eigenaar

Het Forum constateert dat veel mensen de aanschaf van een gezelschapsdier weloverwogen doen en dat houders op een verantwoorde manier met hun dier omgaan. Wel merkt het Forum op dat kopers onvoldoende stilstaan bij de kernvragen die mensen zich voor de aanschaf van een gezelschapsdier moeten stellen.

- ***“Waarom wil ik een dier aanschaffen?”***

De aankoop of overname van een gezelschapsdier is vaak het gevolg van een impuls, waarbij men niet bewust nadent over de eigenlijke motieven voor de aanschaf.

- ***“Wat voor dier of ras wil ik aanschaffen en waarom?”***

Een deel van de kopers vraagt zich bij aanschaf van een dier onvoldoende af waarom men juist voor een bepaalde diersoort of een bepaald ras kiest en of dat past bij de eigenaar, het doel van de aanschaf of de omstandigheden waaronder het dier wordt gehouden.

- ***“Waar koop ik het dier?”***

Een deel van de kopers is zich onvoldoende bewust, dat de aankoopprijs ook zeer bepalend kan zijn voor bijvoor-

Koper en eigenaar

beeld het welzijn, de gezondheid en het gedrag van de dieren (bij aankoop, maar ook op langere termijn), de mate van begeleiding of de beschikbaarheid van een aankoopgarantie.

- ***“Welke consequenties brengt het houden van een dier met zich mee?”***

Een deel van de kopers is zich onvoldoende bewust van de consequenties van het houden van een gezelschapsdier. Het gaat dan onder meer om kosten, benodigde ruimte, de tijd die nodig is voor verzorging, ook bij afwezigheid van de eigenaar, rekening houden met de behoeften van het dier (bijvoorbeeld ruimte, beweging, gezelschap) en

- het nakomen van sociaal-maatschappelijke verplichtingen.
- **“Welke consequenties hebben de populariteit van een ras, het gevoerde fokbeleid of het streng selecteren op uiterlijke kenmerken voor de gezondheid en het welzijn van de betrokken dieren?**

Een deel van de kopers is zich onvoldoende bewust dat sommige fokkers de grote populariteit van een ras aangrijpen om in korte tijd veel geld te verdienen. Ook kan daardoor het percentage erfelijke afwijkingen binnen het ras toenemen. Daarnaast kan het overmatig selecteren op biologisch niet-relevante (soms zelfs schadelijke) uiterlijke kenmerken leiden tot directe gezondheids- en welzijnsproblemen of verminderde vitaliteit bij de dieren.

- **“Wat zijn de rechten die ik heb als koper van een gezelschapsdier?”**

Een deel van de kopers is zich er onvoldoende van bewust dat de aanschaf van een dier een koopovereenkomst is waaruit rechten en plichten voortvloeien. In veel gevallen is het consumentenrecht¹¹ van toepassing, omdat de verkoper/fokker geacht wordt deskundiger te zijn dan de koper. Bij een koopovereenkomst moet het geleverde dier de eigenschappen hebben, die de koper voor een normaal gebruik mag verwachten (conformiteits).

Onvoldoende bewustzijn van één of meer van de genoemde punten kan ertoe leiden, dat mensen dieren aanschaffen, die na enige tijd erfelijke gebreken of andersoortige gezondheidsproblemen hebben, afwijkend gedrag vertonen, niet de juiste zorg krijgen, niet voldoen aan de verwachtingen en mogelijk

¹¹ Burgerlijk Wetboek, hoofdstuk 7

problemen veroorzaken in het gezin of de omgeving. Hierdoor kunnen de eigenaar en het gezin teleurgesteld worden en voor hogere kosten komen te staan dan verwacht. Niet zelden leidt dit er toe, dat zij de dieren vroegtijdig wegdoen, waardoor het zwerdierenprobleem en het aantal asiëldieren toeneemt.

Bij uitheemse diersoorten zijn er veel gepassioneerde liefhebbers, die vaak lid zijn van een liefhebbersvereniging en veel kennis hebben van de diersoort die ze houden en/of fokken. Er zijn echter ook eigenaren, die onvoldoende kennis hebben van de juiste voeding, verzorging en huisvesting. Daardoor treden vaak ziekten en aandoeningen op die het welzijn ernstig schaden.

Daarnaast constateert het Forum dat het wellicht te gemakkelijk is om een gezelschapsdier aan te schaffen. Er gelden geen leeftijd- of deskundigheidscriteria voor kopers. Voor diverse aankoopkanalen is de drempel laag en kan eenvoudig aan een impuls worden toegegeven. Via internet is het bijvoorbeeld mogelijk om binnen vijf minuten een hond of kat aan te schaffen. Een bijkomend probleem is dat men vaak niet weet waar de juiste informatie is te krijgen en welke informatie betrouwbaar is.

B) Informatie

Veel kopers en eigenaren van gezelschapsdieren hebben een grote behoefte aan informatie. Hoewel er een groot aantal aanbieders is van informatie:

- wordt de informatie versnipperd aangeboden;
- is het voor de consument niet altijd duidelijk of de informatie betrouwbaar is;

- is de informatie niet altijd eenvoudig te vinden;
- komt de kennis niet altijd terecht bij mensen die het nodig hebben;
- komt de informatie van verschillende bronnen niet altijd overeen of spreekt die elkaar soms zelfs tegen;
- is de kwaliteit van de beschikbare informatie sterk wisselend.

4.2 Waarvoor is de houder verantwoordelijk?

De leden van het Forum zijn van mening dat de houder primair verantwoordelijk is voor een goede zorg voor zijn dieren. Dit betekent, dat hij er zich van bewust moet zijn, dat hij er tijd en geld aan moet besteden. Ook moet hij zich de basale kennis eigen maken die nodig is voor een verantwoorde aanschaf en verzorging. Wanneer nodig moet hij iemand met voldoende kennis raadplegen. De eigenaar is ervoor verantwoordelijk dat hij geen dieren koopt met schadelijke erfelijke kenmerken (vaak extreme uiterlijke kenmerken) die het welzijn aantasten. Wanneer deze dieren niet meer worden gekocht, worden ze ook niet meer gefokt.

4.3 Oplossingsrichting

De meeste welzijnsproblemen bij gezelschapsdieren komen voort uit onvoldoende bewustzijn bij de (toekomstige) eigenaar van de aard van het betrokken dier en de consequenties daarvan voor de verzorging. Daarnaast worden deze veroorzaakt door onvoldoende kennis voor adequaat en verantwoord aanschaffen, houden en/of verzorgen. **Communicatie** moet worden ingezet om kennis en bewustwording bij koper en houder te bevorderen, zodat deze hun verantwoordelijkheid beter kunnen invullen.

Communicatie moet ook worden ingezet om overheidsbeleid voor het welzijn van gezelschapsdieren naar buiten te brengen, te verklaren en de andere instrumenten (regels en wetten) te ondersteunen of naleving ervan te bevorderen. In sommige gevallen is communicatie het enige instrument. Naast informeren moet ook het lidmaatschap van een liefhebbers- of rasvereniging worden bevorderd.

Het korte termijn doel is verbetering van de communicatie naar de potentiële kopers en houders van gezelschapsdieren. Er moet daarom informatie zijn die:

- gericht is op verschillende doelgroepen;
- makkelijk beschikbaar is;
- van goede kwaliteit en voor de consument zichtbaar betrouwbaar is;
- eenduidig is.

Het lange termijn doel is verbetering van het bewustzijns- en kennisniveau van potentiële kopers en houders van gezelschapsdieren en waar nodig verandering van het gedrag en de mentaliteit. Vooral dit laatste vergt een lange adem en een goed doordachte en consequent uitgevoerde strategie.

Mensen in hun directe omgeving moeten houders van gezelschapsdieren aanspreken op normafwijkend gedrag. Vaak is dit geen moedwillig afwijkend gedrag, maar komt het voort uit onwetendheid of onbewustheid. De burger moet worden gewezen op het belang van sociale controle en maatschappelijke correctie in situaties waar het welzijn van (gezelschaps)dieren in het geding is. De slogan “de maatschappij, dat ben jij” is ook hier van toepassing. Dit moet een apart aandachtspunt zijn in het communicatiebeleid.

Bij welzijnsproblemen als gevolg van mishandeling of (opzettelijke) verwaarlozing, zijn de oorzaken vaak sociaal-psychologisch van aard. Communicatie schiet in zulke gevallen tekort. Voor deze gevallen is veeleer persoonlijke communicatie met bemiddeling (hulpverlening, opvang dieren) nodig.

Er moet goede, heldere en continue voorlichting komen aan kopers over de mogelijke financiële en praktische consequenties van erfelijke afwijkingen, die het gevolg zijn van verkeerd fokbeleid. Kopers moeten weten 'wat normaal en acceptabel is'. Goed voorgelichte en bewuste kopers zullen mondiger en kritischer zijn en ook andere dan emotionele argumenten betrekken in het afwegingsproces bij de aankoop van een gezelschapsdier. Het gaat om informatie over:

- de aard en achtergrond van afwijkingen die bij bepaalde rassen kunnen voorkomen;
- de mate waarin deze afwijkingen momenteel voorkomen;
- de mogelijke welzijns- en gezondheidsproblemen gekoppeld aan bepaalde exterieurkenmerken van het dier;
- de mogelijke praktische consequenties en financiële risico's;
- de manier om de kans dat je een dier met erfelijke gebreken / welzijnsproblemen koopt, te verkleinen (vergelijkbaar met de kopersinformatie over auto's die de ANWB verstrekt);
- de rechten van de koper, gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek.

Een koper die zijn rechten kent, zal eerder reclameren als de aangeschafte hond of kat of een ander gezelschapsdier niet voldoet aan de conformiteits, dus wanneer er iets mis blijkt te zijn. Een koper die opkomt voor zijn wettelijke rech-

ten kan invloed uitoefenen op het fokbeleid en/of de handelspraktijken van de verkoper. In veel gevallen bewijst een koopcontract goede diensten. Een koopcontract vermeldt de rechten en plichten van koper én verkoper en wijst daarmee beide partijen op de verantwoordelijkheid die zij hebben bij de aankoop van een dier.

Het Forum is van mening, dat kritische en goed voorgelichte kopers invloed kunnen uitoefenen op het aanbod en daarmee op het fokbeleid, doordat ze een meer weloverwogen keus zullen maken. Ook in het rapport *Naar een effectieve borging van dierenwelzijn* wordt gesteld dat 'empowerment van kopers en houders door verbetering van hun informatiepositie' een sturende invloed kan hebben op het fokkerijbeleid en op de handel.

4.4 Afspraken en instrumenten

Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren

De partijen in het Forum besluiten in principe tot het instellen van het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG, zie 6.3). Dit is een onafhankelijk centrum, dat inhoudelijk wordt aangestuurd door een bestuur dat bestaat uit de Forumpartijen en een onafhankelijke voorzitter. Er zal een beheersmatige relatie zijn met het Platform Verantwoord Huisdierenbezit (PVH). Taakstelling en randvoorwaarden worden op korte termijn nader uitgewerkt door het Forum. Daarna volgt een definitief besluit over de instelling van het centrum. De overheid wordt verzocht een startsubsidie te verlenen voor de eerste drie jaar. In deze periode wordt niet alleen het LICG volledig operationeel gemaakt. Ook worden de noodzakelijke afspraken gemaakt, die structurele financiering in de periode daarna garanderen. Alle betrokken partijen zullen in ieder geval structureel bijdragen aan de financiering.

Gerelateerd aan het LICG zijn de volgende afspraken gemaakt en instrumenten benoemd:

- De Week van het huisdier is een manier om een publiekscampagne te voeren die aanslaat, veel communicatieve mogelijkheden biedt en kan rekenen op een grote betrokkenheid uit de sector. Uitbouw van deze Week moet leiden tot het verstrekken van voorlichting en het bereiken van een breder publiek. De initiatiefnemers van de Week (KNMvD, Dibevo, Dierenbescherming, PVH, Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland, Hondenbescherming, Nederlandse Databank Gezelschapsdieren) onderzoeken de mogelijkheid om het evenement onder te brengen bij het LICG. Daarmee is het evenement nog beter te koppelen aan andere communicatiemiddelen.
- Het LICG zorgt voor een optimale communicatie over het bestaan van bemiddelingssites. Daarnaast bekijkt zij samen met de exploitanten hoe en voor welke onderwerpen deze sites zijn te benutten voor voorlichting aan kopers en houders van honden en katten (zie 6.6).
- Een bekende en betrouwbare internetsite is noodzakelijk als (centraal) onderdeel van de structurele voorlichting aan een brede doelgroep en als etalage en loket van het LICG (zie 6.3 en 6.6). De partijen die participeren in het LICG richten met voorrang een internetsite in. In de jaren daarna zijn er nader te specificeren acties om de site voldoende bekendheid en autoriteit te geven en ervoor te zorgen dat gebruikers deze als betrouwbaar ervaren. Het LICG coördineert.
- De partijen in het Forum moeten samen televisie als medium benutten (zie 6.4). Het is een duur medium en daarom is het van groot belang dat partijen in samenspraak wel-

overwogen keuzes maken over de programmavorm(en) die ze willen benutten, de onderwerpen, betrokkenheid bij de productie en de koppeling aan andere communicatiemiddelen. Het LICG coördineert.

- Het onderwijs moet worden benut als communicatiekanaal naar de jeugd. Hiervoor zijn al enkele particuliere initiatieven ingezet en het wachten is op de effecten daarvan (zie 6.5). Wanneer nodig bieden partijen van het Forum ondersteuning. Het LICG biedt zich aan om de actualiteit en kwaliteit van de lespakketten voor het onderwijs te bewaken. Ook bekijkt het samen met de initiatiefnemers van de activiteiten of er op termijn meer nodig is voor het onderwijs.
- Het LICG bedenkt een pakkende slogan die mensen stimuleert tot sociale controle op houders van gezelschapsdieren en ontwikkelt een eenvoudige bijpassende structurele communicatiestrategie voor dit onderwerp.
- Dierenbescherming, PVH, KNMvD, overheid, Dibevo, Faculteit Diergeneeskunde maken afspraken over:
  - de aard van de informatie die ingezet wordt om de consument optimaal voor te lichten over de risico's verbonden aan de populariteit van een bepaald ras, het gevoerde fokbeleid, of het streng selecteren op uiterlijke kenmerken, de mate waarin bepaalde afwijkingen voorkomen en de financiële en praktische consequenties van die afwijkingen;
  - voorlichting aan de koper over de rechten die hij heeft en het belang van een koopcontract;
  - de wijze waarop zij deze informatie communiceren naar de consument.

Dierenbijsluiter

Het Forum vindt het noodzakelijk, dat een fokker of handelaar aan kopers van een gezelschapsdier een dierenbijsluiter verstrekt (zie 6.4). PVH, Dierenbescherming, Dibevo en KNMvD maken afspraken over:

- a. de wijze waarop het verstrekken van bijsluiters wordt gestimuleerd binnen de sector, bij voorkeur als onderdeel van certificatie;
- b. de vorm en inhoud waaraan een bijsluiter moet voldoen. De bijsluiters zijn digitaal beschikbaar via het LICG, dat ook de coördinatie verzorgt.

Dieren ongeschikt om te houden

5.1 Probleembeschrijving

(Potentieel) gevaarlijke dieren zijn dieren, die (ernstig) onheil kunnen toebrengen aan de houder, andere personen of dieren (RDA advies 2005/04)¹². Het gaat om dieren die vanwege agressiviteit, giftigheid of andere eigenschappen gevaarlijk kunnen zijn.

A) Gevaarlijke honden en katten als gevolg van onverantwoorde handel en fokkerij of door verkeerde opvoeding

Er worden honden gefokt en getraind (raszuiver en als kruising) met een 'stevig' of ronduit agressief karakter. Een klein deel hiervan fokt men voor gebruiksdoelen die maatschap-

pelijk onaanvaardbaar zijn, zoals bijvoorbeeld hondengevechten of stroperijen. Anderen fokt men voor 'geaccepteerde' toepassing van agressie. Een deel daarvan blijkt echter niet te voldoen aan het aanvankelijk beoogde gebruiksdoel. Deze honden worden veelal afgezet op de consumentenmarkt en kunnen dan, zeker in handen van onbekwame houders of houders met een verkeerde mentaliteit, maatschappelijk onaanvaardbare situaties veroorzaken.

Er zijn ook honden die door verkeerd fokbeleid gedragsproblemen vertonen en gaan bijten. Naast een maatschappelijk

¹² Het houden van potentieel gevaarlijke diersoorten, advies RDA 2005/04, mei 2005

probleem, gaat het ook om een welzijnsprobleem. Een oplossing kan zijn om het genoemde tekortschietende fok- en selectiebeleid wezenlijk te verbeteren.

Ook is er een groep honden met gedragsproblemen vanwege onvoldoende socialisatie in de eerste levensweken. Dit kan zowel het gevolg zijn van onvoldoende kennis als van de bedrijfsvoering, waarbij om economische redenen onvoldoende tijd en stimulansen worden ingebouwd voor een verantwoorde socialisatie van de pups.

In de kattenfokkerij in met name omringende landen worden gedomesticeerde katten soms gekruist met wilde katachtigen. De mate waarin dat in Nederland gebeurt, is niet bekend. De kruisingsproducten en ook de individuen uit de tweede generatie zijn vaak onhandelbare dieren, die niet zijn te houden in een gewone huiselijke situatie. Dit is een ongewenste ontwikkeling.

B) Uitheemse diersoorten

Voorals uitheemse diersoorten kunnen als ze ontsnappen voor grote maatschappelijke onrust zorgen. Ernstige incidenten treden hierbij eigenlijk niet op en komen in ieder geval veel minder vaak voor dan de (ernstige) verwondingen veroorzaakt door honden en paarden.

Welzijnsproblemen bij uitheemse dieren

Welzijnsproblemen bij uitheemse (potentieel) gevaarlijke dieren treden op door onkunde en gebrek aan kennis bij de houder over hoe verantwoord om te gaan met de dieren. Daardoor krijgen zij te weinig diergeneeskundige zorg. Uit bevindingen van opvangcentra blijkt dat eigenaren soms uit angst en/of onkun-

de zich geen raad meer weten met de dieren. Ze plaatsen ze in een verblijf, zonder ze de noodzakelijke zorg te geven of soms zitten ze weken na aanschaf nog in de 'verpakking'. Ook deze dieren belanden regelmatig in asielen en opvangcentra.

5.2 Waarvoor is de houder verantwoordelijk?

De eigenaar is er primair verantwoordelijk voor, dat zijn huisdier geen gevaar vormt voor de omgeving en geen kans heeft om vrij rond te lopen of te ontsnappen. De eigenaar is strafbaar op basis van artikel 425 van het Wetboek van strafrecht als hij zijn dier ophitst of niet voorkomt dat het aanvalt, of als hij er onvoldoende voor zorgt dat hij het dier onschadelijk houdt. Soms verbiedt een Algemene Plaatselijke Verordening het houden van bepaalde diersoorten of verbindt voorwaarden aan het houden ervan. Daarnaast is de eigenaar verantwoordelijk voor een goede verzorging van het dier.

5.3 Oplossingsrichting

A) Gevaarlijke honden en katten als gevolg van onverantwoorde handel en fokkerij of door verkeerde opvoeding

Verantwoord fok- en selectiebeleid leidt ertoe dat fokkers geen dieren leveren, die gedragsproblemen vertonen. Dieren met gedragsproblemen en/of met tekortkomingen in het gedrag die niet voldoen aan het gebruiksdoel, worden niet op de consumentenmarkt gebracht, of alleen onder voorwaarden. Fokkers zijn verantwoordelijk voor een verantwoorde socialisatie van de dieren. Kruisingen van gedomesticeerde katten en wilde katachtigen worden niet op tentoonstellingen geaccepteerd.

Kopers en eigenaren van honden moeten worden geïnformeerd over het belang van een goede opvoeding.

Bovendien moeten zij worden gestimuleerd om een hondentraining of hondenuitvoercursus te volgen en informatie ontvangen waar deskundigen welke trainingen geven. Kopers en houders van gezelschapsdieren moeten zich ervan bewust worden dat zij als houder van een gezelschapsdier verantwoordelijk zijn als het dier schade aanricht.

B) Uitheemse diersoorten

De RDA heeft positief- en negatieflijsten gepubliceerd (RDA advies 2003/07¹³ en 2004/03¹⁴) en in een later advies aangegeven welke diersoorten van de positieflijsten als potentieel gevaarlijk zijn aan te merken (RDA advies 2005/04). Het bleek onmogelijk om integrale verkorte positieflijsten op te stellen, die voldoende genuanceerd en evenwichtig zijn en voldoende maatschappelijk draagvlak hebben. De discussie rondom de lijsten verkeert hierdoor in een impasse. De leden van het Forum, met uitzondering van de Dierenbescherming, vinden dat deze impasse alleen kan worden doorbroken door relatief beperkte negatieflijsten op te stellen met een wettelijke status en zonder mogelijkheid van ontheffing. Dat betekent dat de Raad de bestaande negatieflijsten op korte termijn herbezieet. Daarbij beziet ze ook of bepaalde (zeer) moeilijk te houden diersoorten die nu op de positieflijsten staan, alsnog op de negatieflijsten moeten komen. Naast begrippen als welzijn en gezondheid, worden ook wildvang en (potentieel) gevaarlijk zijn - voor zover passend in Europese wet- en regelgeving - op enigerlei wijze meegenomen bij het selecteren van diersoorten voor de lijsten.

De Dierenbescherming houdt principieel vast aan het “nee,

tenzij” principe van de GWWD en daarmee aan het opnemen van positieflijsten in regelgeving. Zonder dit uitgangspunt los te laten, is de Dierenbescherming onder voorwaarden bereid mee te werken aan wettelijke negatieflijsten. Als de lijsten volgens de Dierenbescherming in de praktijk voldoende positief effect zullen hebben op het welzijn van de dieren, zal de Dierenbescherming instemmen met de lijsten.

Op basis van het RDA advies 2005/04 moet een lijst ‘te houden dieren’ (witte lijst) en een lijst ‘te houden dieren onder voorwaarden’ (grijze lijst) worden vastgesteld. Criteria hiervoor zijn de kennis en ervaring die nodig zijn om het dier op verantwoorde wijze te houden en de mate waarin de diersoort potentieel gevaarlijk is. Deze lijsten krijgen geen wettelijke status. Voor de dieren die onder voorwaarden zijn te houden worden specifieke normen opgenomen in het certificatiesysteem voor de handel. Dit zijn normen voor de vakbekwaamheid van de handelaar, de huisvesting en verzorging van de dieren en voor een zorgvuldige en verantwoorde verkoop. Met een zorgvuldige en verantwoorde verkoop wordt bedoeld dat verkopers ‘onder voorwaarden te houden dieren’ alleen mogen leveren aan houders die aantonen dat zij lid zijn van een erkende liefhebbersvereniging. Bovendien moeten verkopers goede informatie verstrekken. Toeleveranciers zijn dus gecertificeerd en verantwoordelijk voor controle of houders voldoende kennis hebben.

¹³ *Negatief- en positieflijst voor zoogdieren en vogels ter invulling van artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, advies RDA 2003/07*

¹⁴ *Negatief- en positieflijst voor vissen, reptielen en amfibieën ter invulling van artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, advies RDA 2003/07*

‘Erkend’ betekent, dat de vereniging lid is van het PVH, dat regels vaststelt en toezicht houdt. Dit zal de houder stimuleren om kennis en ervaring op te doen bij een vereniging die toeziet of de dieren juist worden gehouden en verzorgd. Er zijn twee soorten lidmaatschappen: een aspirant-lidmaatschap zonder toestemming om moeilijke dieren te houden en een gewoon lidmaatschap dat hiertoe wel recht geeft. Het PVH en de daarbij aangesloten verenigingen, scholen en universiteiten uit de groene sector of erkende opleidingscentra kunnen eventueel cursussen voor individuele houders of verenigingen organiseren.

Via voorlichting, in het bijzonder door de dierenbijsluiter (zie 6.4), moet de verkoper informatie geven over huisvesting (inclusief ontsnappingspreventie), verzorging en behandeling van de betreffende diersoorten.

5.4 Afspraken en instrumenten

- PVH, Dierenbescherming (asielen) en Dibevo spreken af welke informatie over potentieel gevaarlijke dieren minimaal wordt verstrekt en via welke kanalen.
- PVH neemt het initiatief tot een certificatiesysteem voor hondenscholen, instructeurs en therapeuten. Het PVH betreft andere relevante partijen hierbij.
- PVH stelt een lijst op van gecertificeerde hondenscholen, instructeurs en therapeuten en zorgt ervoor dat deze lijst op gebruikersvriendelijke wijze beschikbaar is voor kopers/houders van een hond. Het PVH betreft andere relevante partijen hierbij.
- Er moet een certificatiesysteem komen voor de (detail)handel en fokkerij. Hierin staan normen voor de fokkerij

(inclusief socialisatie) en het leveren van dieren die gedragsproblemen (kunnen gaan) vertonen (zie 6.1).

- PVH zorgt ervoor dat kattenverenigingen in hun tentoonstellingsreglementen opnemen dat kruisingen van gedomesticeerde katten en wilde katachtigen niet worden geaccepteerd op tentoonstellingen.
- Er komen negatieflijsten in regelgeving. Het Forum stelt een advies op over de aanpassing van de inhoud van de bestaande negatieflijsten, dat op breed draagvlak kan rekenen. Het Forum streeft er nadrukkelijk naar dit advies vóór 1 juli 2006 gereed te hebben.
- Het PVH stelt samen met de liefhebbersverenigingen regels op voor de erkenning van liefhebbersverenigingen en de maatregelen die zij gaan nemen voor houders van moeilijk te houden dieren.
- Aansluitend op het opstellen van de negatieflijsten, beoordeelt het Forum de resterende positieflijsten en verdeelt deze in een groep ‘te houden dieren’ en een groep ‘te houden dieren onder voorwaarden’.
- Er moet een certificatiesysteem komen voor de (detail)handel en fokkerij, met normen voor het leveren van ‘dieren te houden onder voorwaarden’, waaronder potentieel gevaarlijke dieren (zie 6.1).

In dit hoofdstuk geeft het Forum een nadere uitwerking van de instrumenten die in dit actieplan zijn voorgesteld.

6.1 Certificatie¹⁵

Het Forum vindt dat certificatie als instrument bruikbaar kan zijn om de kwaliteit van bedrijfsmatige spelers, geleverde dieren, geboden diensten en daarmee het welzijn van de dieren te waarborgen. Bij certificatie stelt een onafhankelijke, deskundige en betrouwbare instelling (certificerende instelling of CI) vast dat er een gerechtvaardigd vertrouwen bestaat dat een product, proces, systeem of persoon (vakbekwaamheid) voldoet aan vooraf gestelde eisen. De instelling maakt dit schriftelijk kenbaar. Volgens het Forum wordt daarmee grotendeels voldaan aan de algemene voorwaarden die het kabinet stelt voor certificatie¹⁶.

Hoewel de organisatiegraad in sommige delen van de sector nog beperkt is, is er een voorzichtige tendens tot verdere organisatie te bespeuren. Partijen lijken meer dan voorheen bereid met elkaar te praten en afspraken te maken over mogelijke oplossingen voor bestaande knelpunten. Het proces dat in gang is gezet met de Werkconferentie Welzijn Gezelschapsdieren lijkt hieraan bij te dragen. Deze ontwikkeling bevordert de haalbaarheid van certificatie in de sector.

Betrokkenheid sector én overheid

Huidige initiatieven tonen aan dat diverse partijen in de sector zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid en daar ook gevolg aan willen geven. Normstelling en kwaliteitsbeheer via een certificatiesysteem impliceren een grote betrokkenheid van de sectorpartijen. Het georganiseerde deel van de sector wil komen tot een normenstelsel, opgesteld

Instrumenten

door deskundigen. Het stelsel moet aansluiten bij de praktijk, flexibel zijn en individuele bedrijven niet meer belasten dan nodig voor het dierenwelzijn. Daardoor kan het rekenen op draagvlak bij de spelers in het veld. Het Forum vindt betrokkenheid van de overheid en een adequate wettelijke ondersteuning onontbeerlijk, omdat het gaat om de bescherming van kwetsbare belangen van levende dieren en omdat

¹⁵ Een uitvoerige beschrijving van de bestaande certificatievarianten, de activiteiten die nu reeds door partijen in de sector worden verricht en de gedachtevorming op dit punt is te vinden in de notitie ‘Certificatie’, die beschikbaar is op www.raadvordierenaangelegenheden.nl.

¹⁶ Certificatie en accreditatie in het kader van het overheidsbeleid, Kamerstukken II, 29 304,1

niet alle spelers in de sector hun verantwoordelijkheid kunnen of willen nemen. De betrokkenheid van de overheid mag niet beperkt blijven tot het oplossen van calamiteiten.

Gefaseerde invoering

Het Forum vindt dat certificatie gefaseerd moet worden ingevoerd. Dat begint met een certificatiesysteem voor fokkers en handelaren van honden en katten, pensions en asielen, ofwel de bedrijven die onder het HKB vallen. Daarnaast moet er een systeem komen voor de detailhandel, import en groothandel voor overige diersoorten. Deze bedrijven zijn, evenals de pensions, vrijwel allemaal lid van de brancheorganisatie Dibevo. Een aantal van deze organisaties doet al mee aan het erkenningstelsel van de Stichting Dierbaar, vooruitlopend op de invoering van certificatie.

Bedrijfsmatigheid

Het Forum is het eens met de minister dat de houder primair verantwoordelijk is voor het welzijn van zijn dieren. Vanuit het oogpunt van welzijn vindt het Forum dat er geen reden is om een onderscheid te maken tussen ‘bedrijfsmatige’ spelers en andere spelers, bijvoorbeeld particulieren. Allen hebben een zorgplicht en moeten streven naar een optimaal welzijn van de dieren. Het Forum constateert tegelijk, dat het praktisch gezien niet mogelijk is om alle spelers over één kam te scheren. Vergaande regulering is voor particulier bezit van een gezelschapdier beperkt effectief en het toezicht op de naleving is lastig. Bovendien zullen particulieren niet vaak hun dieren verkopen. Het voordeel van onderscheiding, dat sommige certificatievarianten wellicht kunnen bieden, is hier dus niet aan de orde.

Aantasting van het welzijn van dieren in de huiselijke situatie is vaak een gevolg van onwetendheid en gebrek aan bewustzijn. Het Forum vindt het disproportioneel om voor deze groep eigenaren normen te stellen voor scholing en vakbekwaamheid. Het denkt dat continue en afwisselende communicatie om houders van dieren bewust te maken en kennis te verstrekken beter zal werken. Bij bedrijfsmatig handelen is dat anders, omdat daar ook andere dan affectieve motieven een rol spelen. De economische belangen zijn vaak groot en doorslaggevend.

Er zal dus een onderscheidend criterium moeten worden gevonden. De definitie van het begrip ‘bedrijfsmatigheid’, die momenteel in relatie tot het HKB wordt gebruikt, wordt vaak als problematisch ervaren¹⁷. Het Forum adviseert te onderzoeken of een alternatieve en beter werkbare definitie kan worden opgesteld, niet alleen voor honden en katten, maar ook voor overige diersoorten.

Het certificatiesysteem

De leden van het Forum vinden dat vrijwillige certificatie in de gezelschapdierensector niet leidt tot verbetering. In de afgelopen jaren hebben verschillende partijen op vrijwillige basis ‘certificatiesystemen’, erkenningsregelingen of gedragscodes opgezet. Deze certificatie gold onder meer voor detaillisten (Stichting Dierbaar), asielen (Erkenningssystemen), dierenartsen en opvangcentra voor niet-gedomesticeerde dieren (gedragscode VOND). In alle gevallen blijkt, dat slechts weinigen deelnemen en dat het hen geen voordelen biedt in de markt. Zo worden de deelnamekosten niet gecompenseerd door

meeropbrengsten en leidt het onderscheidend vermogen van certificatie niet tot meer klanten. Vrijwillige certificatie gecombineerd met het eventueel intrekken van het HKB leidt vermoedelijk tot een verslechtering van de huidige situatie. Aanzienlijk minder bedrijven zouden dan onder enig regulier toezicht vallen en gehouden zijn aan specifieke normen voor huisvesting, verzorging en scholing.

Alle leden van het Forum, behalve LNV, zien de toelatingsvariant als de meest effectieve certificatievorm voor de sector. Men heeft hierbij een voorkeur voor de onvoorwaardelijke – verplichte subvariant. Hierbij is een certificaat vereist om dieren en/of diensten te mogen leveren. De overheid controleert slechts het bezit van een certificaat en accepteert het als bewijs dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan. Een Certificerende Instelling (CI) houdt toezicht op de naleving van de certificatenormen. Alle leden van het Forum, behalve LNV, zijn van mening dat deze variant de beste mogelijkheden biedt om ervoor te zorgen dat het overgrote deel van de spelers vakbekwaam is en verantwoord omgaat met de dieren. De spelers die hier niet aan voldoen zullen steeds verder gemarginaliseerd en geïsoleerd worden. Er zijn bovendien enkele bijzondere argumenten die deze keuze ondersteunen.

- Het gaat om handel in en handelingen met levende dieren, met een eigen waarde en dus eigen belangen, die zij zelf niet kunnen verdedigen. In de handelsketen, waar economische belangen en onwetendheid een rol spelen, worden deze kwetsbare belangen niet altijd gerespecteerd en ze verdienen daarom bijzondere bescherming.
- De erkenning van de intrinsieke waarde van het dier en daaraan gekoppeld de notie dat het bijzondere bescher-

ming behoeft is één van de uitgangspunten van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD).

- Het georganiseerde deel van de sector bepleit deze variant. De ervaring met enkele vrijwillige initiatieven speelt hierbij een rol.
- Deze subvariant geeft de minste handhavingslasten voor de overheid.

LNV heeft een aantal bezwaren tegen deze certificatievariant. De variant strookt niet met het huidige kabinetsbeleid en ontnemt ondernemers de mogelijkheid zich te onderscheiden op de markt, omdat ze uitgaat van marktordening. De minister stelt de CI's in via een wettelijke regeling. Het zijn bestuursorganen in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), omdat aan het verplichte bezit van het certificaat rechtsgevolgen zijn verbonden. LNV is bovendien bang dat toepassing van de toelatingsvariant gedetailleerde regelgeving met zich meebrengt.

Rekening houdend met de bezwaren van de zijde van LNV, kunnen de overige leden van het Forum zich vinden in het inrichten van een certificatiesysteem volgens de toezichtondersteunende variant. Dit is een vrijwillige certificatievariant, waarbij er wél een relatie is met een wettelijk doelvoorschrift of een algemene wettelijke norm. Het Forum benadrukt hierbij echter dat deze variant alléén zal werken als wordt vol-

¹⁷ Voor de controle op de naleving van het HKB wordt als richtsnoer gehanteerd dat sprake is van bedrijfsmatigheid als per aaneengesloten periode van 12 maanden in totaal meer dan 20 honden of katten worden verkocht, afgeleverd of in bewaring genomen. Er is sprake van bedrijfsmatig fokken van honden wanneer circa 4 nesten (circa 20 pups) binnen 12 maanden worden gefokt en voor katten wanneer in een aaneengesloten periode van 12 maanden meer dan 6 nesten (circa 20 kittens) worden gefokt.

daan aan de volgende voorwaarden:

- er is een koppeling met een adequate wettelijke regeling;
- de overheid concentreert zich bij het toezicht op het niet-deelnemende deel van de sector.

Het Forum is van mening dat bij de keuze voor de toezicht-ondersteunende variant niet kan worden volstaan met de huidige algemene welzijnsartikelen (art. 36 en 37) in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWWD). In plaats van het huidige HKB moet een nieuwe Amvb komen met (doel)voorschriften die voldoende helder zijn. Deze Amvb moet van toepassing zijn op alle gezelschapsdieren. Daarnaast zal er, anders dan nu, structureel en programmatisch gehandhaafd moeten worden. Daarvoor moet passende capaciteit worden ingezet voor toezicht en opsporing. Alleen zo kan met de toezichtondersteunende variant worden bereikt, dat over de hele linie de kwaliteit verbetert en het dierenwelzijn op een aanvaardbaar niveau wordt geborgd. LNV heeft aangegeven, dat zij invulling wil geven aan deze voorwaarden.

Het georganiseerde deel van de sector zorgt voor de instelling en instandhouding van een certificatiesysteem. De sector draagt met de overheid bij aan de financiering hiervan. Via het (Centrale) College van Deskundigen, of (C)CvD, zorgt de sector ervoor dat er normen komen die worden gedragen door de spelers in de sector. Daarnaast zal de sector de overheid bij de handhaving ondersteunen, bijvoorbeeld door informatie te verstrekken over risicogroepen en (niet-deelnemende) spelers die dierenwelzijn ondergeschikt maken aan andere belangen of wettelijke voorschriften overtreden. Overheid en sector moeten samen structureel bijdragen aan

promotie van het certificatiesysteem, zowel binnen de sector als naar de consument.

6.2 Identificatie en Registratie¹⁸

De partijen in het Forum zijn het er over eens, dat Identificatie en Registratie (I&R) geen doel op zich is, maar een hulpmiddel.

Doelen om I&R in te zetten

Alle leden van het Forum, behalve LNV, zijn van mening dat verplichte I&R een noodzakelijk instrument is om de handel in honden en katten transparant te maken en illegale handel tegen te gaan. Daarnaast vinden zij verplichte I&R noodzakelijk voor het realiseren van de volgende doelen:

- Bestrijding van zoönosen

Honden en katten kunnen een gevaar voor de volksgezondheid vormen door de verspreiding van zoönosen. Bij de uitbraak of import van een zoönose waarbij de bevolking ernstig gevaar loopt kan een I&R-plicht een zeer belangrijke bijdrage leveren aan een bestrijdingsplan, zowel voor de tracering als voor het verschaffen van inzicht in de beschermingsstatus van dieren. Zoönosen waarbij de bevolking ernstig gevaar loopt zijn bijvoorbeeld rabiës, SARS, vossenlintworm of andere emerging diseases. Het ontbreken van een I&R-plicht leidt bij snel verspreidende dreiging voor de volksgezondheid niet alleen tot problemen bij de bestrijding, maar ook tot politieke commotie. Het is denkbaar dat bestrijdingsscenario's voorschrijven dat ongeïdentificeerde en ongeregistreerde dieren kunnen worden gedood, als de beschermingsstatus niet bekend is.

- Aanpak erfelijke ziekten en afwijkingen

Gediagnosticeerde gezondheids- en gedragsafwijkingen worden via het Veterinair Meldpunt Erfelijke Gebreken en meldpunten voor bijvoorbeeld gedragstherapeuten, gekoppeld aan de overige registratiegegevens van honden. Deze gegevens zorgen ervoor dat vanuit de kenmerkenregistratie 'groepsspecifieke' overzichten worden gegenereerd en specifieke knelpunten worden blootgelegd. Een panel van deskundigen kan de noodzakelijke analyse van de gegevens uitvoeren. Dit panel stelt zo nodig een plan van aanpak op met maatregelen die moeten leiden tot het terugdringen van de afwijkingen tot een aanvaardbaar niveau. Basis hiervoor zijn de onderzoeksresultaten. Een maatregel voor rashonden kan zijn het opnemen van dwingende eisen in de fokreglementen. Voor alle honden kunnen maatregelen worden vertaald in normen en opgenomen in het certificatiesysteem voor fokkers.

De informatie kan ook worden gebruikt om de consument voor te lichten over de risico's verbonden aan bepaalde rassen of landen van herkomst. Het gaat dan om de mate waarin afwijkingen voorkomen, de effecten van de afwijkingen op het welzijn en de gezondheid van de dieren en de bijkomende kosten. Indirect kunnen zo, door bewustwording bij de consument, het fokbeleid en de internationale handel worden beïnvloed. De gegevens kunnen ook gediagnosticeerde afwijkingen herleiden naar ouderdieren en fokkers. Dat maakt het mogelijk om fokkers en handelaren aan te spreken op hun verantwoordelijkheden.

- Agressie bij honden

Bij bijtincidenten kan door een I&R-plicht worden achterhaald wie de eigenaar van de hond is en of deze in voldoende

de mate aan zijn wettelijke zorgplicht heeft voldaan (zoals vereist in artikel 425, lid 2 van het Wetboek van Strafrecht).

- Handhaving van regelgeving

Controle op verplichtingen uit het huidige Honden- en Kattenbesluit (HKB) is moeilijk, doordat nu een deel van de fokkers en handelaren hun dieren (deels) niet identificeert en registreert. Dit blijft het geval als er een alternatieve gezelschapsdierenregeling komt in de plaats van het HKB en er geen algehele I&R wordt ingevoerd.

- Kwijtgeraakte dieren en zwerfdieren

Invoering van een algehele I&R zorgt dat eigenaren van kwijtgeraakte dieren sneller op te sporen zijn. Daardoor gaan minder dieren naar asielen en het aantal opvangdagen per dier zal gemiddeld minder groot zijn. Een groter deel van de opvangkosten kan worden verhaald op de eigenaar. Dit alles kan een aanzienlijke lastenverlichting voor gemeenten betekenen.

Resultante van de discussie op dit onderwerp

Het ministerie van LNV is geen voorstander van een verplichte I&R voor honden en katten. Het kabinet streeft naar lastenverlichting en deregulering. Afwijking van dit streven is alleen mogelijk als een dringende reden regelgeving rechtvaardigt en het doel niet op een andere manier is te realiseren. LNV ziet op dit moment geen overheidsdoelstellingen die een wettelijke verplichting voor I&R als instrument

¹⁸ Voor een uitvoerige beschrijving van I&R, de huidige activiteiten op dit gebied, de doelen die het ondersteunt, de uitvoeringsvarianten en de gedachteswisseling in het Forum wordt u verwezen naar de notitie 'Identificatie en registratie' op www.raadvoordierenaangelegenheden.nl

rechtvaardigen. LNV vindt, dat onvoldoende duidelijk is gemaakt hoe I&R daadwerkelijk kan en zal bijdragen aan sturing van het fokbeleid en vermindering van erfelijke gebreken. Bovendien is onduidelijk wie de noodzakelijke taken op zich neemt. Tevens vindt het ministerie dat onvoldoende is aangetoond hoe I&R bijdraagt aan een efficiëntere bestrijding van zoönosen. Het ministerie vindt dat dwingende sturing van het fokbeleid via I&R alleen mogelijk is door een koppeling aan gedetailleerde regelgeving. De overheid wil geen symboolwetgeving, dus brengt een verplichte I&R met zich mee dat een aanzienlijke handhavingcapaciteit beschikbaar moet zijn. Dit betekent hoge overheidskosten voor een systeem waarvan de overheid geen rechtstreekse meerwaarde ziet voor een verbetering van het dierenwelzijn.

Wat gebeurt er nu al?

Op dit moment worden honden met een stamboom geregistreerd en geïdentificeerd door de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied. Ook is er registratie en identificatie van honden die worden afgezet door leden van de Vereniging van beroepsmatige kennelhouders (VBK). Ook zijn er particulieren die hun dier vrijwillig bij de dierenarts van een chip laten voorzien en vervolgens laten registreren. Doel hiervan is een snelle hereniging met de eigenaar na zoekraken mogelijk te maken. In Nederland kennen we een aantal van deze databanken, zoals de Nederlandse Databank Gezelschapsdieren, Stichting CHIP, Petlook en Daisyweb. Op grond van een Europese verordening¹⁹ moeten honden en katten bij grensoverschrijdend verkeer geïdentificeerd zijn. Vanaf 2008 is de chip hiervoor de enige aanvaarde identificatiemethode.

Om het I&R werkbaar te laten zijn voor de genoemde doelen, moet volgens het Forum de registratie bestaan uit een basisregistratie, met de volgende gegevens:

- Chipnummer (+ indien van toepassing stamboeknummer);
- Gegevens van het dier (ras, geslacht, geboortedatum);
- NAW gegevens + UBN van eigenaar bij eerste inschrijving (fokker/handelaar/importeur/asiel);
- NAW-gegevens van elke volgende eigenaar en de datum van overdracht;
- Ingeval van import: land van herkomst.

Daarnaast moet er een afstammingsregistratie (= chipnummers van beide ouders) en een kenmerkenregistratie komen. Deze laatste bevat gecodeerde informatie over gediagnosticeerde gebreken en gedragsafwijkingen en de vaccinatiestatus. Een deel van deze gegevens valt onder de reikwijdte van de Wet bescherming persoonsgegevens. Hiermee moet rekening wordt gehouden bij de uitwerking van het systeem.

Reikwijdte

Hoewel het Forum vindt dat de verplichte I&R idealiter van toepassing is op honden én katten, kiest het Forum er voor deze vooralsnog alleen voor honden in te voeren. Verplichte I&R voor katten is aanzienlijk moeilijker te realiseren, omdat veel katten geen eigenaar hebben en fokkers en handelaren een veel kleinere rol spelen. Ook in andere landen met een I&R-plicht, zoals Denemarken, Zweden, Frankrijk, België, Italië en Zwitserland, geldt die alleen voor honden. Het Forum beveelt aan nader te onderzoeken wat de doelen van I&R in deze landen zijn, wat de bruikbaarheid is en hoe de I&R-plicht wordt gehandhaafd.

Toezicht

De last van het toezicht kan beperkt blijven door controle uit te voeren in specifieke situaties, zoals ongeoorloofd loslopen, de hondenbelasting, klachten over agressie/bijtincidenten, verwaarlozing/mishandeling of overlast. Daarnaast kunnen ook Algemene Inspectiedienst (AID) van LNV en de Landelijke Inspectiedienst (LID) van de Dierenbescherming bij hun reguliere toezicht controleren of voldaan is aan de I&R-verplichtingen en kan het meegenomen worden bij het toezicht op de naleving van de Europese verordening inzake veterinaire rechten voor het niet-commerciële verkeer van gezelschapsdieren²⁰. Als een certificatiesysteem voorschrijft dat handelaren en fokkers geen dieren mogen verkopen die niet geïdentificeerd en geregistreerd zijn en dat asielen en pensions dergelijke dieren niet mogen opnemen, kan een deel van de controletaak naar de sectoren en hoeft de overheid alleen toezicht op de controle te houden.

Kosten

Uitgaande van de huidige kosten voor chip, chippen en registratie en een gemiddeld aantal mutaties van 3 tot 5 per dier, bedragen de kosten voor de eigenaar naar schatting € 25,- tot € 35,- per dier. Uit eerder onderzoek bleek dat een grote meerderheid van de hondenbezitters voorstander is van een wettelijk verplichte I&R en bereid is de bijbehorende kosten te betalen²¹.

Verantwoordelijkheidsverdeling

De partijen in de sector hebben aangegeven, dat zij zich verantwoordelijk voelen voor de uitvoering van de identificatie & registratie, analyse van de gegevens, terugkoppeling van

bevindingen en aanpassen/opstellen van fokbeleid en certificatenormen voor de fokkerij. De overheid is dan verantwoordelijk voor het erkennen van registrerende instanties, het opstellen van het wettelijk kader en voor het toezicht. Wanneer de overheid wil overgaan tot verplichting, moet conform de Wet bescherming persoonsgegevens worden aangetoond, dat de verplichting noodzakelijk is voor de goede invulling van de publieke taak of van een gerechtvaardigd belang. De registrerende instanties moeten zich houden aan de Wet bescherming persoonsgegevens.

6.3 Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren

De leden van het Forum vinden dat er verschillende (parallele) activiteiten nodig zijn om de communicatie met en de voorlichting aan de koper en houder van gezelschapsdieren te verbeteren. Veel organisaties die informatie beschikbaar hebben en verstrekken zijn te klein en/of hebben te weinig geld om de informatieverstrekking te verbreden of te verbeteren en nieuwe wegen te zoeken. Het Forum spreekt af dat er een Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren (LICG) wordt ingesteld. Dit sluit aan bij de aanbeveling over informatieverstrekking en voorlichting in het RDA advies 2005/04, "Het houden van potentieel gevaarlijke dieren als gezelschapsdier".

¹⁹ COM (2000)529-C5-0477/2000-2000/0221(COD)

²⁰ COM (2000) 529-C5-0477/2000/0221(COD)

²¹ *Verplichte identificatie en registratie van honden en katten: draagvlak en kosten, Research voor Beleid BV, 1997*

Het LICG:

- coördineert de informatieverstrekking aan de kopers en houders;
- zorgt ervoor dat alle relevante informatie eenvoudig beschikbaar is voor de diverse doelgroepen;
- toetst en draagt bij aan de kwaliteit van de aangeboden informatie en maakt zichtbaar voor de consument welke informatie betrouwbaar is.

De individuele organisaties zijn vrij zich op eigen wijze te profileren en een eigen strategie aan te houden. Het is wenselijk, dat zij daarbij rekening houden met het algemeen belang van een eenduidige en goed doordachte communicatie naar de consument. Afstemming hierover kan via het LICG. De betrokken partijen hebben de uitdaging om in onderling overleg tot werkbare afspraken te komen en een juiste balans te vinden.

Positionering en randvoorwaarden

Het LICG moet een zelfstandige instelling zijn met een onafhankelijke status. De inhoudelijke aansturing van en verantwoordelijkheid voor het centrum ligt bij een orgaan, waarin de meest betrokken organisaties zijn vertegenwoordigd. Beheersmatig is het LICG gekoppeld aan het Platform Verantwoord Huisdierenbezit (PVH). Een groot aantal partijen is hierbij al betrokken via de website www.huisdieren.nu. Daardoor verstrekken zij al veel informatie aan kopers en houders van gezelschapsdieren. Op deze wijze kan gebruik worden gemaakt van al aanwezige samenwerkingsverbanden, bijbehorende (kennis)infrastructuren en communicatiekanalen.

De geschetste constructie vereist de volgende randvoorwaarden:

- het LICG wordt inhoudelijk aangestuurd door een bestuur met daarin een onafhankelijk voorzitter en vertegenwoordigers van de Forumpartijen;
- organisaties die niet behoren tot het Forum kunnen via het bestuur input leveren;
- er moet voldoende draagvlak en commitment zijn bij de betrokken organisaties;
- de betrokken organisaties dragen, evenals de overheid, bij aan de financiering van het LICG;
- er is een transparante beheersrelatie tussen PVH en het LICG;
- het PVH is een professionele organisatie met een gezonde financiële basis;
- er is een netwerk van deskundigen beschikbaar voor het samenstellen en toetsen van informatie en het opstellen van objectieve kwaliteitscriteria waaraan de informatie moet voldoen. Wellicht kunnen de open PVH-werkgroepen (eventueel aangevuld met specifieke deskundigen) hiervoor worden ingezet.

Het Forum werkt de taakstelling en randvoorwaarden op korte termijn nader uit.

De communicatie met de koper en eigenaar verloopt via diverse communicatiemiddelen, zoals de hierna genoemde.

Internetsite

Internet is tegenwoordig hét medium voor informatie. De informatie op internet is vaak richtinggevend voor verdere stappen. Een aansprekende en gebruikersvriendelijke [internetsite](#) is noodzakelijk als etalage en loket van het LICG

en voor structurele voorlichting aan een brede doelgroep. Met voorrang moet dan ook een site worden ingericht die voldoende bekendheid en autoriteit krijgt en die gebruikers als betrouwbaar ervaren. Optimale afstemming met al bestaande informatieve sites is van wezenlijk belang.

TV-programma's

TV is een effectief medium om een brede doelgroep te bereiken. Er zijn diverse mogelijkheden, van soap tot informatief programma. Hoewel het een duur middel is, zijn consumenten, producenten en partijen uit de gezelschapsdierensector geïnteresseerd in deze communicatievorm. Producenten en sectorpartijen zijn, onder voorwaarden, bereid hierin te investeren. Partijen uit de sector willen voldoende invloed kunnen hebben op bijvoorbeeld de onderwerpkeuze, te verstrekken informatie en keuze van de casus.

Publiekscampagne

Een publiekscampagne bestaat meestal uit een mix van middelen die elkaar aanvullen en versterken (bijvoorbeeld TV- of radiospot, advertenties, posters, internet waarop achtergrondinfo, eventueel schriftelijk informatiemateriaal). Voorbeelden hiervan zijn de Postbus 51- en de SIRE-campagnes. SIRE heeft in 2002 een campagne (inclusief herhalingsmoment) gevoerd over verantwoord huisdierbezit/-aankoop. Een ander voorbeeld van een campagne is de [Week van het huisdier](#). Sinds 2002 keert deze jaarlijks terug. Doel is het promoten van verantwoord huisdierbezit. Tijdens iedere editie van de Week van het huisdier staat een thema centraal dat dient als kapstok voor de diverse activiteiten en communicatievormen. De Week is het initiatief van zeven organisaties

uit de sector²² en wordt mede ondersteund door een grote (en groeiende) groep organisaties. De initiatiefnemers onderzoeken of het mogelijk is de Week onder te brengen bij het LICG. Dit om de potentie van deze activiteit te verhogen.

Geschreven media

Geschreven media zijn er in verschillende vormen: opiniërende artikelen, algemeen informerende artikelen, columns, vraag en antwoord rubriek en een vaste rubriek. Gezien de grote diversiteit is het mogelijk via deze weg iedere denkbare doelgroep te bereiken. Het LICG kan voor landelijke publicaties een coördinerende rol spelen. Bij publicaties in locale of regionale kranten die door locale actoren worden verzorgd kan het LICG ondersteunen door bijvoorbeeld specifieke informatie of een basisverhaal te verstrekken.

Andersoortige informatie(over)draggers

Meer dan nu het geval is zou gebruik moeten worden gemaakt van andere dan de gebruikelijke wegen om de beoogde doelgroepen te bereiken.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- In samenwerking met voederfabrikanten op aansprekende wijze (eventueel gecombineerd met prijsvraag) een kernachtige boodschap op het pak/blik diervoeder. Op deze wijze kan bijvoorbeeld ook het [www](#)-adres van de centrale internetsite worden gecommuniceerd;

²² De initiatiefnemers voor de Week van het huisdier zijn: de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, Vereniging Landelijke Organisatie Dibevo, Nederlandse Databank Gezelschapsdieren, Platform Verantwoord Huisdierenbezit, Raad van Beheer op Kynologisch Gebeid in Nederland, De Dierenbescherming, Bond tot Bescherming van Honden.

- Informatie voor kinderen verpakt in een videogame;
  - Informatie verpakt in gezelschapsspel;
  - Reclameborden met kernachtige boodschap bij evenementen (sportwedstrijden, shows);
  - Campagne in samenwerking met grote winkelketen(s) en daarbij gebruik maken van hun eigen communicatiekanalen.
- Deze vormen van communicatie kosten vaak veel coördinatie, tijd en dus geld.

6.4 Dierenbijsluiter

Kopers hebben een grote behoefte aan informatie. Een dierenbijsluiter voorziet in deze behoefte, zodat de koper niet zelf op zoek hoeft. Met een dierenbijsluiter heeft de koper de basisinformatie eenvoudig beschikbaar en kan deze op ieder moment raadplegen. Een dierenbijsluiter kan de koper vanaf de aanschaf van het dier direct op het goede spoor zetten van verzorging, opvoeding, veiligheid en gezondheid (denk aan vaccinaties en ontworming). Het Forum vindt het daarom noodzakelijk, dat een fokker of (detail)handelaar aan kopers van een dier een dierenbijsluiter verschaft. Ook tijdens de Werkconferentie Welzijn Gezelschapsdieren, in het RDA-advies (2005/04) *Het houden van potentieel gevaarlijke dieren als gezelschapsdier en in het rapport Naar een effectieve borging van dierenwelzijn*²³ is voorgesteld het instrument van de dierenbijsluiter te gebruiken in de voorlichting aan de koper. In verschillende andere Europese landen (bijvoorbeeld Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Frankrijk) wordt structureel gebruik gemaakt van dit middel. Het Forum vindt dat het verstrekken van een dierenbijsluiter onderdeel zou moeten zijn van certificatie van fokkers, (detail)handelaren en asielen. Vooruitlopend hierop moeten de georganiseerde

handel en fokkerij en de asielen het verstrekken van dierenbijsluiters door hun leden stimuleren. Dat kan bijvoorbeeld door leden met regelmaat te wijzen op het belang van een dierenbijsluiter en door het beschikbaar stellen van standaardteksten. Kopers moeten de boodschap krijgen alleen dieren te kopen bij adressen waar een dierenbijsluiter wordt geleverd bij aankoop van een dier.

De informatie in een dierenbijsluiter moet deugdelijk en actueel zijn. Het is daarom wenselijk deskundigen te betrekken bij het opstellen ervan. Het LICG kan hierin een coördinerende rol vervullen. Daarnaast kan het ervoor zorgen dat de verzameling dierenbijsluiters compleet is, dat de informatie actueel blijft en dat de kwaliteit gegarandeerd is. Het Forum vindt dat de bijsluiters digitaal via het LICG beschikbaar moeten zijn.

Er zijn verschillende vormen van een dierenbijsluiter denkbaar: een algemene ‘gebruiksaanwijzing’ voor de diersoort of eventueel het ras óf een bijsluiter die is toegespitst op het individu. Deze laatste verstrekt naast algemene informatie ook informatie over bijvoorbeeld individuele eigenschappen en behoeften van het dier en de eventuele ziektegeschiedenis. Het Forum heeft, indien relevant en mogelijk, een voorkeur voor een dierenbijsluiter met zowel individugebonden informatie als algemene informatie over het verantwoord houden van een dier.

Voor potentieel gevaarlijke dieren moet de bijsluiter gegevens bevatten over de mate van gevaar en de maatregelen ter beheersing van de risico's. Voor reptielen en geleedpotigen is daarbij te denken aan beveiliging van de huisvesting tegen ontsnappen, maatregelen bij beten of steken (waaron-

der protocol voor eerste hulp) en maatregelen en middelen bij oppakken en transport van de dieren. Denkbaar is dat voor honden en katten het bestaande dierenpaspoort en de dierenbijsluiter worden verenigd tot één instrument. De kosten van een dierenbijsluiter kunnen beperkt zijn en worden verdisconteerd in de aankoop-/leveringskosten.

6.5 Onderwijs

Het Forum vindt het belangrijk dat, aanvullend op genoemde vormen van voorlichting, binnen het (primair) onderwijs aandacht wordt besteed aan de omgang met gezelschapsdieren. Kinderen zijn toekomstige dierhouders en daarnaast belangrijke meebeslissers bij de aanschaf van een huisdier. Door hier al in het basisonderwijs aandacht aan te besteden, worden kinderen zich op jonge leeftijd bewust van de eigenschappen van reguliere gezelschapsdieren en de consequenties van de aanschaf ervan. Daarnaast kunnen de veiligheidsaspecten aan de orde komen. Een groot deel van de bijtincidenten heeft betrekking op kinderen. Het onderwerp past ook binnen het vak ‘verzorging’, dat sinds enige jaren op middelbare scholen wordt gegeven. Informatieoverdracht in een onderwijssituatie is indringend, minder vrijblijvend dan via een tijdschrift en biedt veel variatiemogelijkheden. Daarnaast is het mogelijk de activiteiten te koppelen aan een bezoek van een dierenarts of asielmedewerker, een bezoek aan een dierenartsenpraktijk of een asiel, themaweken of spreekbeurten. Een feit is echter dat de curricula al overvol zijn en dat het moeilijk is nieuwe onderwerpen in het onderwijs te krijgen.

In België is een goed lespakket (‘Blue Dog’) ontwikkeld.

Mede op kosten van de KNMvD wordt de bruikbaarheid hiervan momenteel getest in Engeland. Bij gebleken geschiktheid zal het programma ook in Nederland worden geïntroduceerd en zal de Federatie van dierenartsen in Europa zich inzetten voor verdere verspreiding in Europa. In Nederland zijn lesprogramma's in voorbereiding voor het basisonderwijs. Deze programma's zijn onderdeel van de nieuwe leermodule Natuniek (Natuur en techniek), uitgebracht door Thieme Meulenhoff. Het gaat onder meer om informatie die voorheen tot het vak Biologie behoorde. Het project wordt ondersteund door onder meer de Dierenbescherming, Dibevo en Stichting met Dieren meer mens.

6.6 Bemiddelingssite

Een bemiddelingssite is een laagdrempelig instrument dat mensen die zoeken naar een hond of een kat snel op de hoogte kan brengen van het actuele aanbod in de eigen regio of elders. Het gaat om asielen of particulieren in België en Nederland, die dieren aanbieden. Een dergelijke site draagt er aan bij dat meer honden en katten worden herplaatst, dat ze korter in een asiel zitten en dat minder dieren hoeven te worden gedood. Er bestaan op dit gebied al enkele initiatieven, overwegend voor honden en katten. Sommigen bieden ook de mogelijkheid om te zoeken naar andere diersoorten.

²² “Naar een effectieve borging van dierenwelzijn”, rapportage van de Interdepartementale werkgroep Welzijn gezelschapsdieren in het kader van het programma Bruikbare Rechtsorde, juni 2005

Miljoenen mensen bezoeken jaarlijks de site www.dierenasiels.com, geëxploiteerd door de Stichting Dierenasiels en Internet. Via deze weg worden wekelijks 400-500 dieren geplaatst. Deze cijfers tonen aan dat internet een belangrijke functie heeft. Een deel van de asielen maakt actief gebruik van deze mogelijkheid. Anderen doen dat niet, maar worden wel vermeld op de bemiddelingssites.

Het Forum is van mening, dat het nu niet nodig is in aanvulling hierop nieuwe activiteiten te adviseren. Bij het uitwerken van het communicatiebeleid verdienen de onderwerpen bemiddeling en herplaatsing wel nadrukkelijk aandacht. Kopers en houders van gezelschapsdieren zullen via diverse kanalen moeten worden gewezen op het bestaan van deze sites en de mogelijkheden die ze bieden. Daarnaast kunnen de sites ook aanverwante informatie verstrekken. Dit moet worden benut bij het verstrekken van voorlichting aan kopers en houders van honden en katten. Het is daarom aan te bevelen ook exploitanten van deze sites te betrekken bij het uitwerken van een algemeen communicatiebeleid.

6.7 Laagdrempelig klachtensysteem

Fokkers en (detail)handelaren moeten bij klachten samen met de koper tot een oplossing komen. In een koopcontract moet helder zijn aangegeven in welke gevallen en hoe klachten in behandeling worden genomen. Ieder klacht moet worden gezien als een kans 'het product' en de dienst te verbeteren. Als de verkoper en koper er niet uit komen, moet er een laagdrempelig en onafhankelijk klachtensysteem zijn, dat is gekoppeld aan een erkenningsregeling. Kopers en bezitters van honden, katten en andere dieren kunnen

klachten over geleverde dieren of diensten neerleggen bij een onafhankelijke geschillencommissie, die door de branche is ingesteld. De aangesloten bedrijven zijn gebonden aan de uitspraak van de geschillencommissie. Uiteraard kan de koper of bezitter bij problemen ook zijn recht zoeken via het Consumentenrecht, zoals bepaald in het Burgerlijk Wetboek.

6.8 Meldpunten voor honden en katten

Betrouwbare gegevens en objectief verkregen inzichten vormen primair de basis voor een effectief fokbeleid, dat gericht is op vermindering van het aantal erfelijke gebreken en gedragsafwijkingen en niet-erfelijke ziektegevallen. Een Veterinair Meldpunt Erfelijke Gebreken voor de gezelschapsdierensector is een goede basis voor het verzamelen van de benodigde gegevens, naast meldpunten die zijn opgezet en beheerd door bijvoorbeeld rasverenigingen en gedragstherapeuten. Algehele I&R en de koppeling van de gegevens aan overige registratiegegevens zijn basisvoorwaarden voor het opstarten van een Veterinair Meldpunt en andere meldpunten. Dieren-artsen opereren in de frontlinie. Daarom is het onderzoekstechnisch een goede optie deze relatief kleine en eenduidig opgeleide beroepsgroep te betrekken bij het in kaart brengen van gedragsproblemen en ziektegevallen bij honden (en katten). Het Veterinair Meldpunt Erfelijke Gebreken behelst een permanente, wetenschappelijk opererende meetkamer aangestuurd door de deelnemende organisaties. De meldingen komen van dierenartsen via een volledig geautomatiseerd systeem, ingericht op een uniforme identificatie en classificatie van gezondheids- en gedragsafwijkingen van individuele honden (en katten). Via het

Gezelschapsdieren Carnet, een afzonderlijk deel in de kenmerkenregistratie (zie 6.2), zijn de gegevens te combineren met de gegevens uit de basisregistratie.

Het instellen, onderhouden en functioneren van een veterinair meldpunt zoals beoogd, vergt een forse investering in tijd en geld. Onderzoek onder dierenartsen leert, dat zij bereid zijn om de geconstateerde afwijkingen via het meldpunt in te voeren. Voorwaarde hierbij is dat invoer van de gegevens gestandaardiseerd en zeer eenvoudig is, dat de gegevens juist zijn en dat het inpasbaar is in de praktijkadministratie. Ook de analyse van de data en de benodigde adviserende en correctieve vervolgacties kunnen volledig door de sectorpartijen worden uitgevoerd (zie hiervoor de uitgebreide rapportage over I&R). Van de overheid is hiervoor een structurele ondersteuning nodig.

Ook meldpunten voor fokkers, gedragstherapeuten, hondenscholen en eigenaren kunnen een belangrijke rol spelen bij het in kaart brengen van problemen van honden en katten. Zie bijvoorbeeld het Hondenmeldpunt (www.hondenmeldpunt.nl). Het is van belang deze spelers te betrekken. Vertegenwoordigers van fokkers verzorgen de terugkoppeling van de gegevens naar de fokker, zoals de Vereniging van Beroepsmatige Kennelhouders (VBK) dit nu al doet naar haar leden.

Door de via deze meldpunten ingevoerde gegevens in de kenmerkenregistratie is het mogelijk 'groepsspecifieke' overzichten te maken en specifieke knelpunten bloot te leggen. Een panel van deskundigen voert de noodzakelijke analyse van de gegevens uit. De gegevens zorgen ervoor dat (erfelijke) problemen van bepaalde rassen en populaties al in

een vroeg stadium kunnen worden onderkend en bestreden. Het is noodzakelijk dat de betrokken partijen afspraken maken over de te registreren gegevens. Dan gaat het om aard en validiteit, de beschikbaarheid, het uitwisselen, het beheer en het gebruik ervan alsmede de wijze waarop de bevindingen worden omgezet in (bindend) fokbeleid. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de Wet bescherming persoonsgegevens.

Overzicht van publicaties

Onderstaand overzicht betreft de publicaties van de Raad vanaf 2003. Een overzicht van eerdere door de Raad uitgebrachte adviezen kan worden opgevraagd bij het secretariaat van de Raad of is te vinden op www.raadvoordierenaangelegenheden.nl.

PUBLICATIES IN 2005:

- RDA 2005/01 De rol van wild bij de insleep en verspreiding van klassieke varkenspest en mond- en klauwzeer in Nederland
- RDA 2005/02 Immunosterilisatie als een alternatief voor de huidige wijze van castratie in de varkenshouderij
- RDA 2005/03 Maintaining or improving farm animal welfare in the light of increasing trade liberalisation and globalisation: a contradiction in terms?
- RDA 2005/04 Het houden van potentieel gevaarlijke diersoorten als gezelschapsdier
- RDA 2005/05 Implicaties van de door EFSA geformuleerde opinie over het bedwelmen en doden van de belangrijkste productiedieren voor richtlijn 93/119/EG en het Nederlandse standpunt ten aanzien van deze richtlijn.
- RDA 2005/06 I&R hobbydieren/definitie gezelschapsdieren
- RDA 2005/07 De erkende dierenarts

- RDA 2005/08 Advies over de wintersterfte 2004-2005 van grote grazers in de Oostvaardersplassen
  - RDA 2005/09 Inventarisatie van de stand van zaken met betrekking tot ingrepen bij pluimvee
- Jaarverslag 2004

PUBLICATIES IN 2004:

- RDA 2004/01 Dierziektebeleid met draagvlak – Advies over de bestrijding van zeer besmettelijke dierziekten; deel 2 – Onderbouwing van het advies
  - RDA 2004/02 Herinrichting van het distributie- en kanalisatiesysteem van diergeneesmiddelen in Nederland
  - RDA 2004/03 Negatief- en positieflijst voor vissen, reptielen en amfibieën ter invulling van artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
  - RDA 2004/04 Bestialiteit
  - RDA 2004/05 Strategieën om te komen tot een efficiëntere opsporing van besmettelijke, aangifteplichtige dierziekten
  - RDA 2004/06 Verkenning van de toekomstperspectieven voor agroproductieparken in Nederland
- Jaarverslag 2003

PUBLICATIES IN 2003:

- RDA 2003/01 Advies omtrent dierziekten en zoönosen, waarvoor hobbymatig gehouden dieren vatbaar zijn en als drager kunnen fungeren, die een bedreiging kunnen vormen voor de gezondheid van mensen en bedrijfsmatig gehouden dieren en die in het kader van grote bestrijdingscampagnes relevant zijn
  - RDA 2003/02 Wet- en regelgeving omtrent hobbydieren
  - RDA 2003/03 Mogelijke dierenwelzijnproblemen in de paardenhouderij
  - RDA 2003/04 Zorgen voor je paard
  - RDA 2003/05 Criteria voor dodingsmethoden voor paling en meerval
  - RDA 2003/06 Het doden van drachtige grote landbouwhuisdieren
  - RDA 2003/07 Negatief- en positieflijst voor zoogdieren en vogels ter invulling van artikel 33 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
  - RDA 2003/08 Dierziektebeleid met draagvlak – Advies over de bestrijding van zeer besmettelijke dierziekten; deel 1 – Advies
- Jaarverslag 2002

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN
FORUM WELZIJN GEZELSCHAPSDIEREN

TEKST: Forum Welzijn Gezelschapsdieren REDACTIE: Publicis
Consultants I Van Sluijs, Forum Welzijn Gezelschapsdieren
GRAFISCHE VORMGEVING: Liko grafisch bedrijf bv, Zeist

